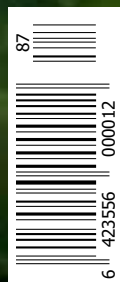

REGARD

regard.ro

Regard 87
15 juin - 15 octobre 2019
15 iunie - 15 octombrie 2019
25 lei

NOUVEAU

**LE PNEU MICHELIN PILOT SPORT 4 SUV
SPÉCIALEMENT CONÇU POUR VOTRE
SUV PREMIUM**

VOUS OFFRE UN EXCELLENT CONTRÔLE EN GARDANT
UN CONFORT DE CONDUITE EXCEPTIONNEL.

p. 6	De l'autre côté De cealaltă parte
p. 38	Entretien avec Diana Filimon, de l'association Forum Apulum Interviu cu Diana Filimon, de la asociația Forum Apulum
p. 44	À quelques rues La câteva străzi distantă
p. 56	Chronique d'Isabelle Wesselingh Cronică de Isabelle Wesselingh
p. 58	Pas à pas Pas cu pas
p. 64	Entretien avec le peintre Roman Tolici Interviu cu pictorul Roman Tolici
p. 70	Chronique de Matei Martin Cronica lui Matei Martin
p. 72	Les méandres du Dniestr Meandrele Nistrului
p. 82	Chronique de Dan Pop Cronica lui Dan Popa

Données techniques sur le format et le papier de la revue *Regard* :
Dimensions : 32 cm x 38 cm
(format unique sur le marché roumain)
Grammage du papier (couché double mat) :
intérieur 115g/m² – couverture 250g/m²

Datele tehnice ale revistei *Regard* despre format și hârtia folosită:
Dimensiuni: 32 cm x 38 cm
(format unic în piața românească)
Hârtie (dublu cretată - mată):
interior 115g/m² – coperta 250g/m²

Dessin de couverture / Desen copertă : Georgian Constantin

« Nous ne supportons plus la durée.
Nous ne savons plus féconder
l'ennui. Notre nature a horreur
du vide, - ce vide sur lequel les
esprits de jadis savaient peindre les
images de leurs idéaux, leurs Idées,
au sens de Platon. »

„Tot ce durează ne-a devenit insuportabil.
Am uitat cum să fecundăm plictisul. Ființa
noastră detestă vidul - același vid pe care
mințile luminate de altădată știau să-și
contureze idealurile, Ideile, în sensul gândit
de Platon.”

Paul Valéry

De l'autre côté

De cealaltă parte

Il y a un an, le photographe Mihai Barbu parcourait le littoral roumain, de Gura Portiței à Vama Veche. Cette fois-ci, *Regard* vous propose de poursuivre le chemin vers le sud, après la frontière, en Bulgarie. De Durankulak à Balcic, la ville de la reine Marie. Un voyage au bord de l'eau, hors saison, un peu hors du temps aussi. [Ic](#)

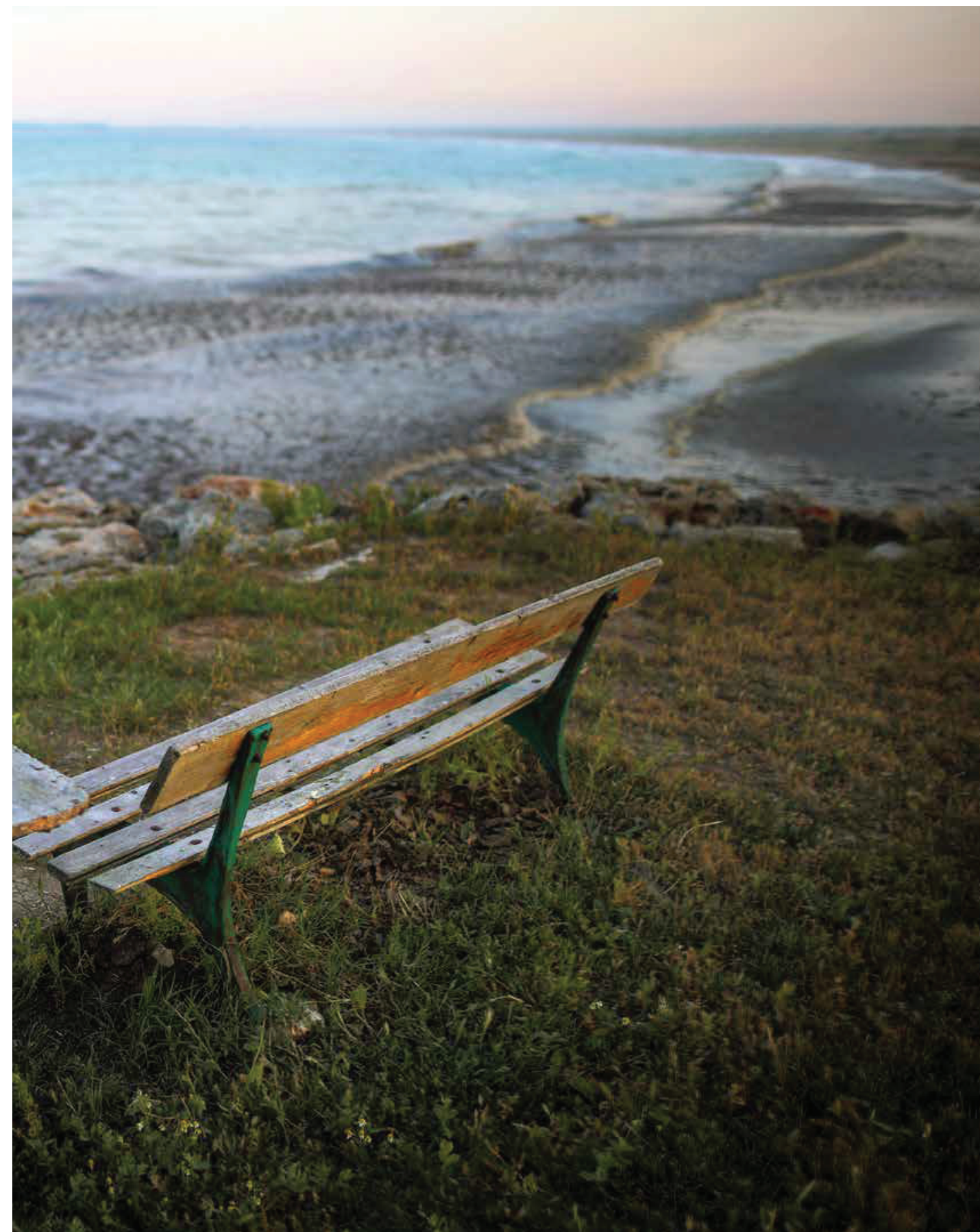
În urmă cu un an, fotograful Mihai Barbu străbătea litoralul românesc, între Gura Portiței și Vama Veche. Acum, *Regard* vă invită să continuăm călătoria și mai la sud, după frontiera cu Bulgaria, între Durankulak și Balcic, orașul reginei Maria. O călătorie pe malul apei, în afara sezonului turistic și chiar a timpului însuși. [Ic](#)

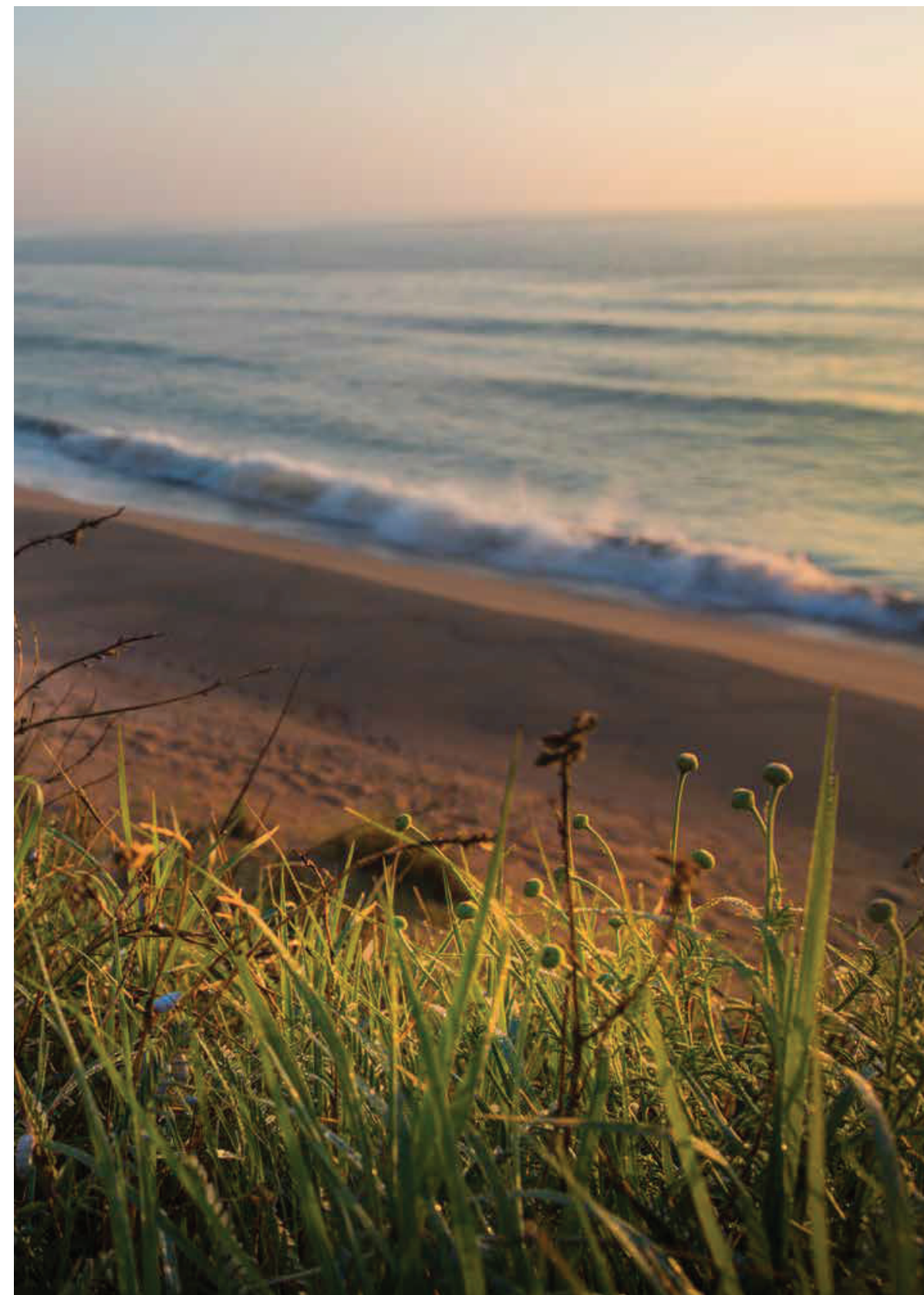
Texte / Text : Mihaela Rodina, Mihai Barbu
Photos / Foto : Mihai Barbu

Durankulak, la plage la plus au nord du littoral bulgare.

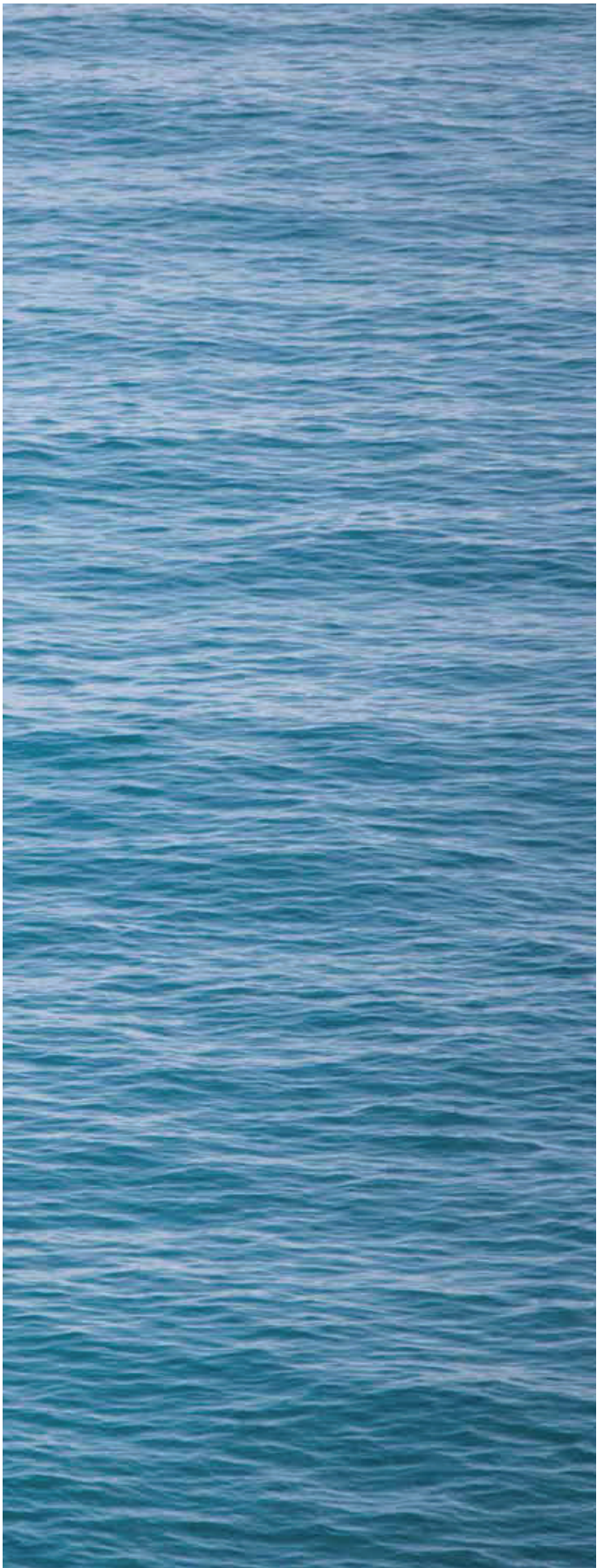
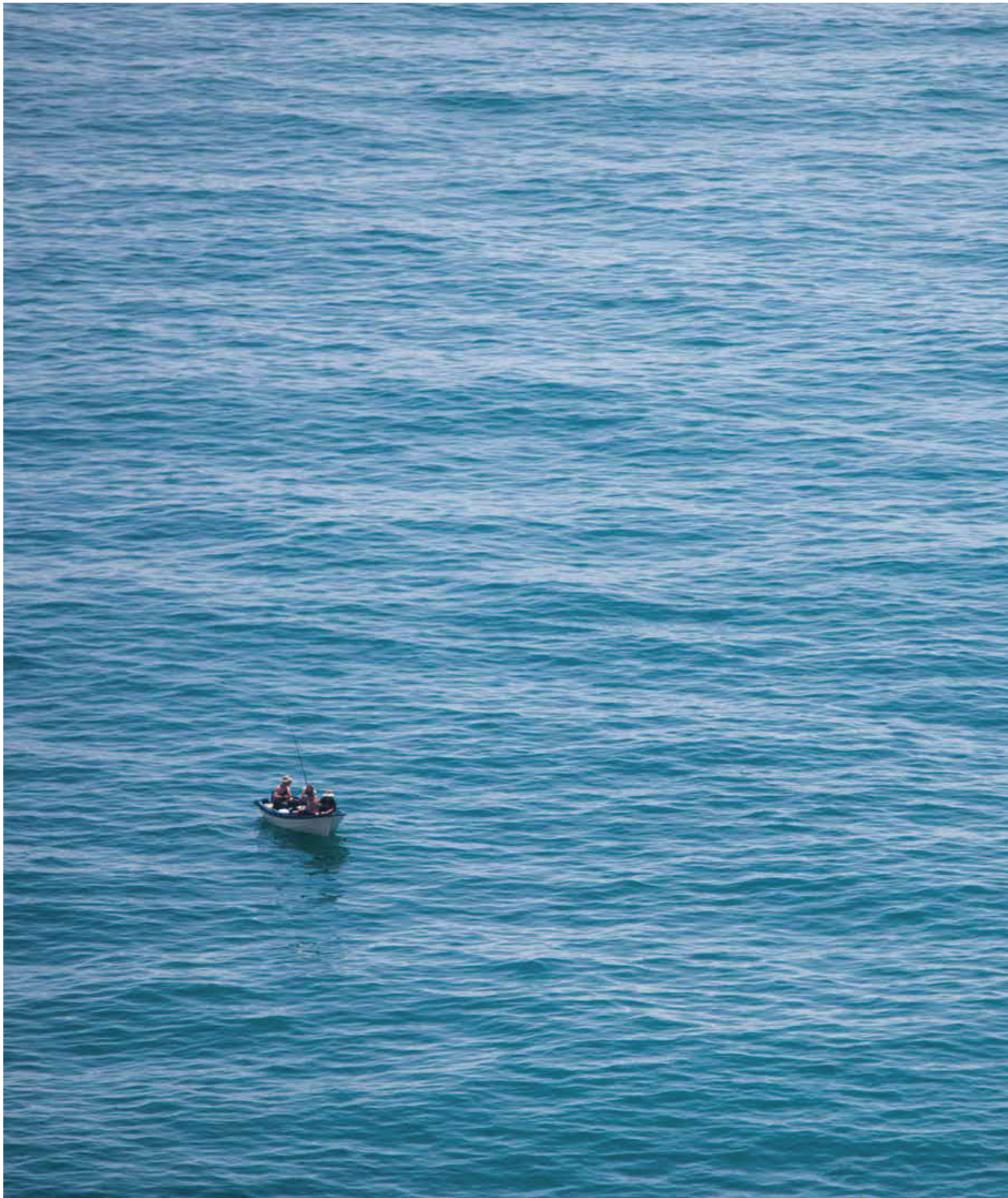
Durankulak, cea mai nordică plajă a litoralului bulgar.

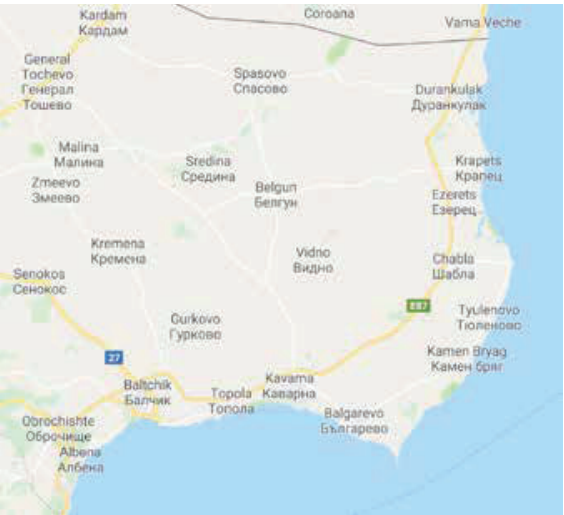
Krapets,
l'une des stations
les plus appréciées
des Roumains.

Krapets, una dintre
stațiunile cele mai
apreciate de români.

Le phare de Shabla, construit en 1856 par l'Empire ottoman, est le plus vieux phare de Bulgarie. C'est aussi l'endroit le plus à l'est du pays.

Farul din Shabla, construit în 1856 de către Imperiul Otoman, este cel mai vechi far din Bulgaria. Este totodată și cel mai estic punct al țării.

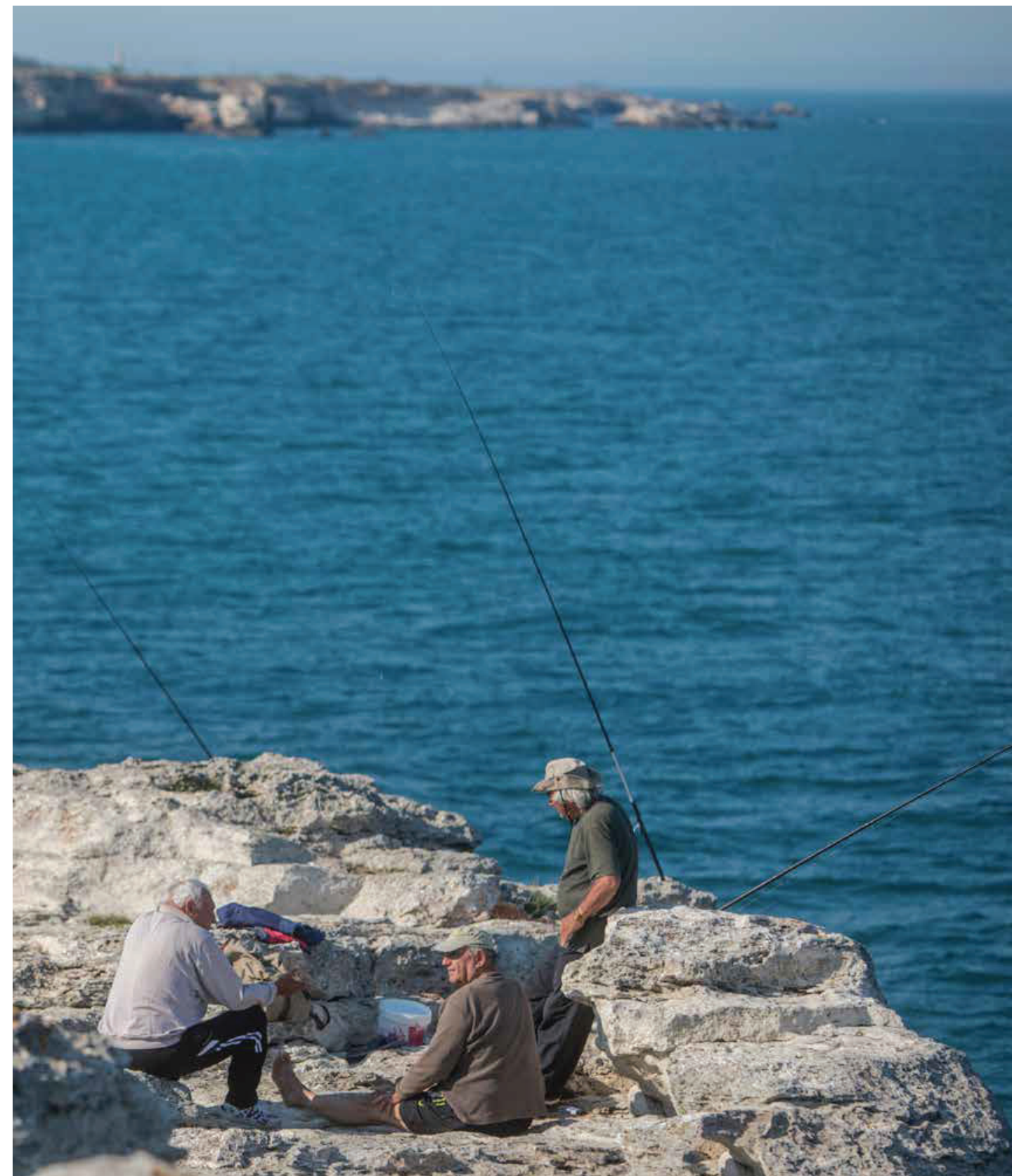
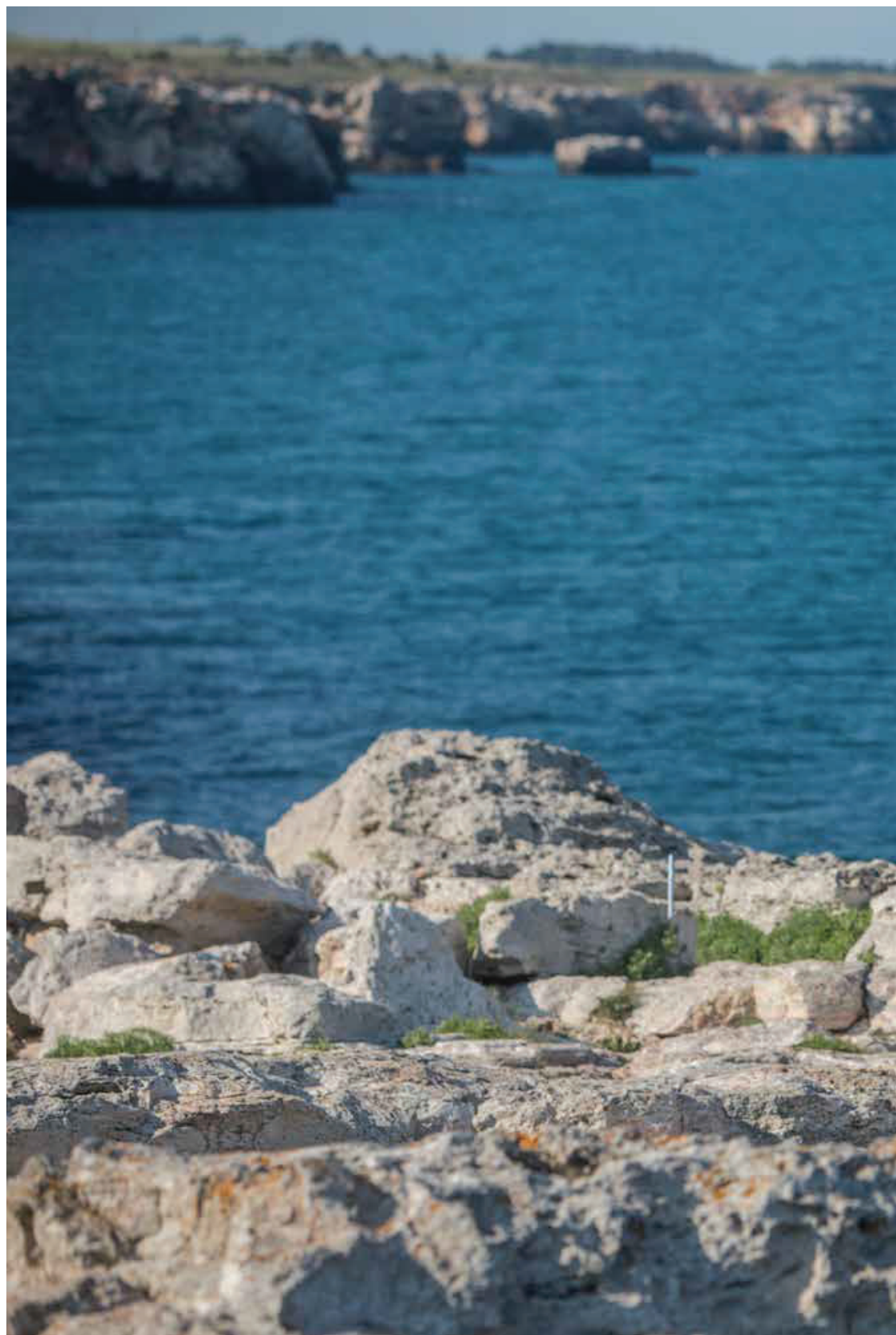

Tyulenovo

Tyulenovo, qui se traduit par « le village des phoques », bien qu'aucun phoque n'ait été aperçu depuis les années 1980. Fameux pour son paysage de falaises et ses grottes où certains touristes passent la nuit.

Tyulenovo, care înseamnă „satul focilor”, cu toate că n-au mai fost văzute foci în zonă din anii '80. Faimos pentru peisajul stâncos și pentru grottele în care uneori turiștii își petrec nopțile.

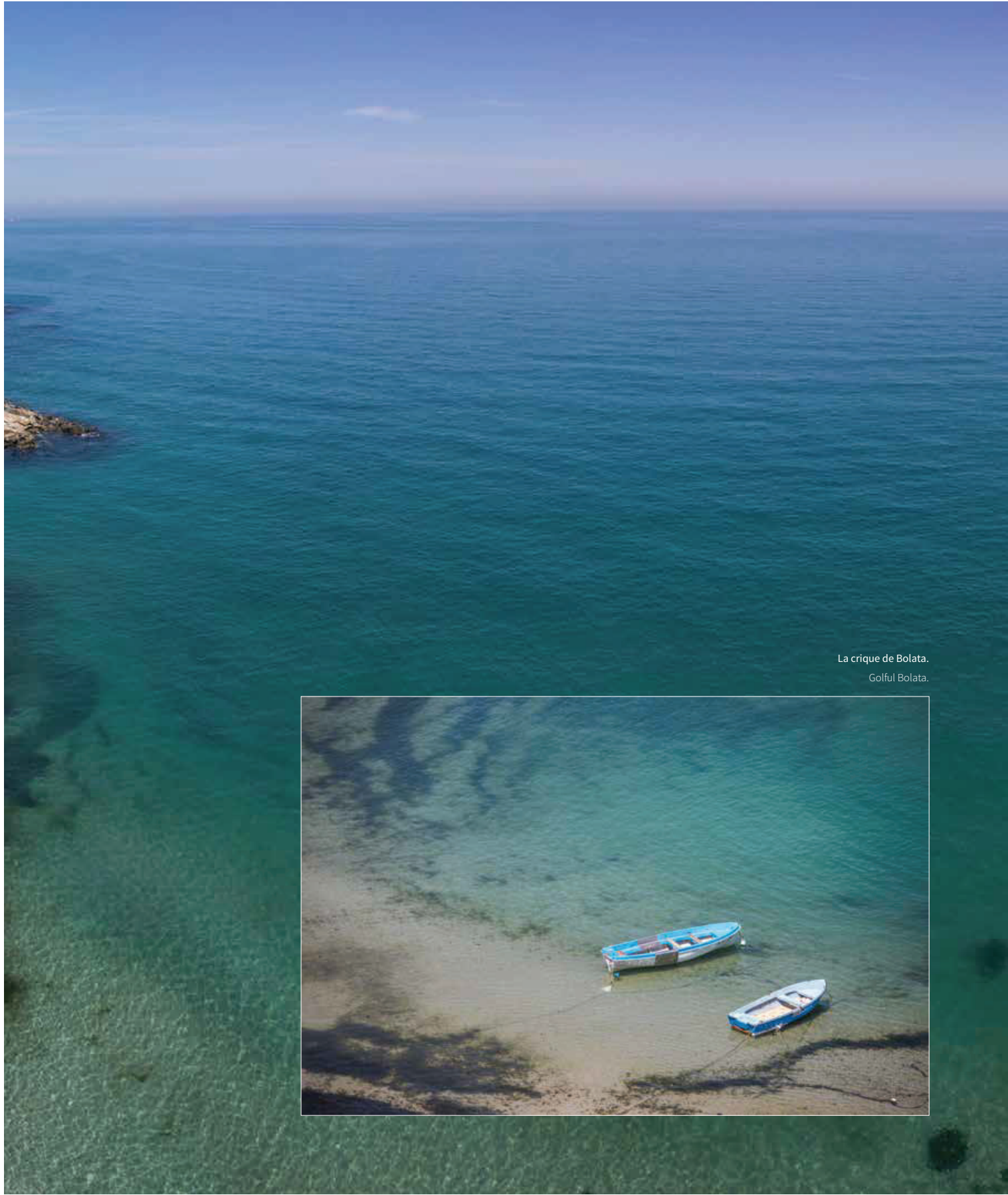

Le village de vacances de Rusalka (la sirène, en bulgare), une station luxueuse de 600 villas.

Satul de vacanță Rusalka (sirenă în bulgară), o stațiune de lux cu 600 de case.

La crique de Bolata.
Golful Bolata.

La forteresse médiévale du Cap Kaliakra se trouve dans une zone protégée, où les falaises atteignent 70 mètres de hauteur.

Fortăreața medievală de la Capul Kaliakra, aflată într-o zonă protejată, unde falezile ating înălțimi de 70 de metri.

« La côte bulgare de la mer Noire est longue de 378 km, dont environ 130 km sont des plages de sable » : c'est la description que l'on retrouve dans tous les guides touristiques, mais qui ne dépeint pas la diversité de ce littoral.

Si les vacanciers sont surtout attirés par des stations comme Albena, Nessebar ou Varna, le nord de la côte séduit par ses villages de pêcheurs et son côté sauvage, où le béton n'a pas tout colonisé. En descendant de la station roumaine de Vama Veche vers le sud, le relief change de façon spectaculaire : les longues plages de sable fin deviennent plus rocheuses, avec de hautes falaises colorées d'ocre plongeant dans la mer.

Mais protéger ce trésor n'est pas simple alors que le tourisme de masse, les constructions diverses ou encore la pollution menacent d'affecter jusqu'aux coins les plus reculés. Selon une étude de l'université de Vienne datant de 2014, le Danube déverse dans la mer Noire 4,2 tonnes de plastiques par jour, soit plus de 1500 tonnes par an. En 2017, un rapport du projet international Environmental Monitoring of the Black Sea (surveillance environnementale du bassin de la mer Noire, Emblas) dresse un bilan encore plus inquiétant : la mer Noire, qui accueille les eaux usées de seize pays d'Europe centrale et de l'est, serait l'une des plus polluées du continent pour ce qu'il est notamment des déchets plastiques flottants. L'Emblas a également relevé 2100 substances polluantes dans ses eaux, y compris, pour certaines, dans les tissus biologiques des espèces marines.

Autre défi de taille : préserver la biodiversité devant les chantiers de construction et les éoliennes qui gagnent du terrain. En 2016, la Bulgarie a été condamnée par la Cour de justice de l'Union européenne pour ne pas avoir protégé des habitats et des espèces d'oiseaux rares dans la région de Kaliakra, désignée « Zone importante pour la conservation des oiseaux » (ZICO) par l'organisation non gouvernementale BirdLife International.

Avec une part d'environ 15% dans le produit intérieur brut bulgare, le tourisme a connu un essor important ces dernières années, passant de 2,7 millions d'étrangers en 2000 à 8,2 millions en 2016 (selon des chiffres de la Banque mondiale), et à plus de 9 millions l'année dernière. Des recettes qui risquent de se transformer en un cadeau empoisonné si les zones protégées ne sont pas dûment sauvegardées.

„Litoralul bulgarăresc al Mării Negre se întinde pe 378 de kilometri, din care plajele de nisip ocupă în jur de 130 de kilometri”: iată descrierea ce poate fi citită în toate ghidurile turistice, dar care nu redă cu exactitate diversitatea acestui țărm.

Dacă turiștii sunt atrași mai ales de stațiuni precum Albena, Nessebar sau Varna, nordul coastei bulgare atrage prin satele sale pescărești și natura sălbatică, locuri scăpate încă de invazia betonului. Mergând din stațiunea românească Vama Veche spre sud, relieful se schimbă în mod spectaculos: plajele lungi de nisip fin devin stâncoase, transformându-se în faleză înalte, colorate în ocru, cu pante căzând abrupt în mare.

Protejarea acestei bogății nu e, însă, deloc simplă, turismul de masă, construcțiile diverse sau poluarea amenințând să afecteze până și locurile cele mai retrase. Conform unui studiu, din 2014, al Universității din Viena, Dunărea deversează zilnic în Marea Neagră 4,2 tone de plastic, adică peste 1500 de tone anual. În 2017, un raport al proiectului internațional Environmental Monitoring of the Black Sea (supravegherea mediului în bazinul Mării Negre, Emblas) dezvăluia un bilanț încă și mai îngrijorător: Marea Neagră, care colectează apele uzate a șaisprezece țări din Europa Centrală și de Est, ar fi una dintre cele mai poluate mări de pe continent, din punctul de vedere al deșeurilor de plastic ce plutesc la suprafața apei. Emblas semnală, în același timp, nu mai puțin de 2100 de substanțe poluante prezente în apă, unele dintre acestea ajunse inclusiv în țesuturile speciilor marine.

O altă provocare majoră: protecția biodiversității în condițiile extinderii șantierelor de construcție și a parcurilor eoliene. În 2016, Bulgaria a fost condamnată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene pentru că nu ocrotea habitatele și speciile rare de păsări din regiunea Kaliakra, desemnată „Arie Importantă pentru Conservarea Păsărilor” (AICP) de către organizația guvernamentală BirdLife International.

Cu o contribuție de aproape 15% la produsul intern brut bulgar, turismul a cunoscut o dezvoltare importantă în ultimii ani, în condițiile unei creșteri a numărului de vizitatori de la 2,7 milioane de străini, în 2000, la 8,2 milioane în 2016 (conform cifrelor Băncii Mondiale) și la peste 9 milioane anul trecut. Venituri care riscă să se transforme într-un cadou otrăvit dacă zonele speciale nu sunt protejate cu strictețe.

Mihaela Rodina

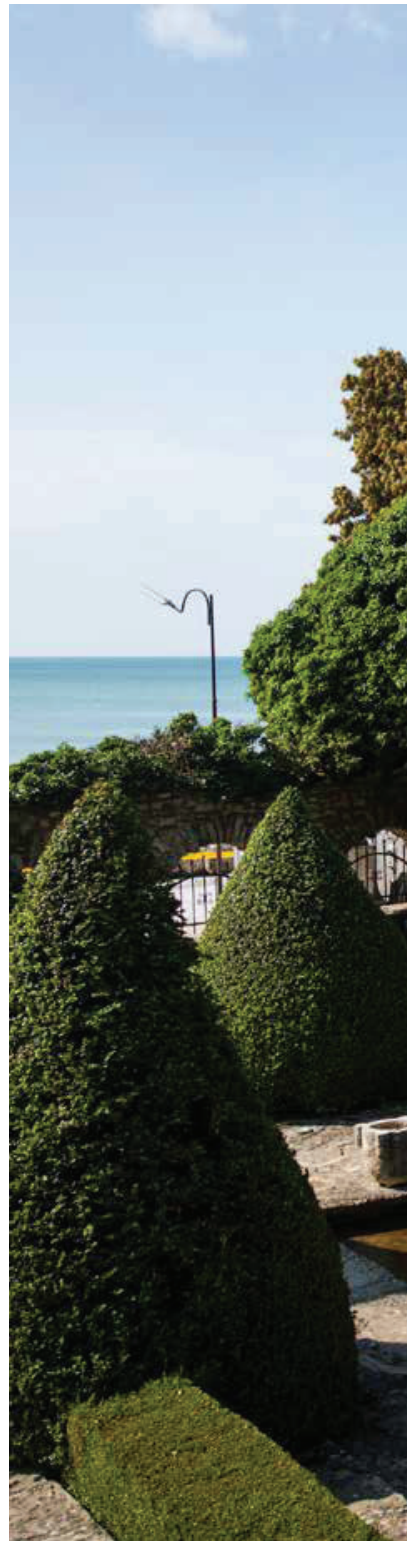

Ferme de moules à Dalboka. Étendue sur 780 mètres carrés, cette ferme cultive des moules de l'espèce *Muthilus Gallaprovincialis*, dans le golfe de Kaliakra.
Ferma de midii din Dalboka. Pe o suprafață de 780 de metri pătrați, ferma crește midii din specia *Muthilus Gallaprovincialis*, în golful Kaliakra.

Les peintures murales de Kavarna représentant des vedettes de rock est un projet de l'ancien maire de la ville, Tsonko Tsonev. Fan de musique hard rock et de heavy metal, Tsonev a voulu transformer la ville en capitale du rock de la Bulgarie. Il a notamment organisé le festival Kavarna Rock Fest de 2006 à 2016.

Picturi murale, înfățișând vedete rock în Kavarna, un proiect al fostului primar Tsonko Tsonev. Tsonev, un fan al muzicii hard rock și heavy metal, a vrut să transforme orașul în capitala rock a Bulgariei. A organizat festivalul Kavarna Rock Fest, între 2006 și 2016.

Les jardins et le palais de Balcic.
Grădinile și palatul de la Balcic.

Av ec ses versants calcaires, ses terrasses naturelles descendant jusqu'à la mer et sa végétation sauvage, la côte bulgare de la mer Noire a de quoi séduire. C'est là que la reine Marie de Roumanie (1875-1938) y trouva son « *coin de paradis* ».

Cette petite fille de la reine Victoria d'Angleterre est arrivée en Roumanie en 1893, à l'âge de 17 ans, au bras du prince Ferdinand, son époux de dix ans son aîné. Le couple s'installa au palais Cotroceni de Bucarest, construit spécialement pour eux par l'architecte français Paul Gottereau. Mais Marie allait tomber sous le charme de deux endroits empreints de poésie situés en dehors de la capitale : Bran, avec son « *petit château abandonné* » niché dans les Carpates, et Balcic (ou Baltchik), pittoresque ville bulgare au bord de la mer Noire, partie intégrante de la Roumanie depuis la seconde guerre balkanique de 1913, lorsqu'on lui attribua le « *quadrilatère* », région du sud de la Dobroudja.

Marie a visité Balcic une première fois en 1915, avant d'y retourner en 1924, en compagnie du prince Nicolae, sur les conseils du peintre Alexandru Satmari. Ce fut un coup de foudre, raconte-t-elle dans son livre *Casele mele de vis* (Mes maisons de rêve) : « *Tout d'un coup, je me suis approchée d'une langue de terre tout près de la mer qui suscita en moi un frisson spécial (...), comme si cet endroit m'attendait depuis toujours ou comme si moi j'avais toujours vécu en l'attendant. Ce fut le retour à la mer, mon premier amour. Étant née sur une île, mon âme était habitée par une profonde et éternelle nostalgie de la mer. La pierre, la terre, l'eau, l'arbre et la fleur y formaient un ensemble parfait.* »

Elle sut convaincre le banquier Jean Chrissoveloni de lui vendre un terrain qu'il détenait juste à l'endroit souhaité, et y rattacha par la suite plusieurs lopins de terre avoisinants. En 1938, son domaine s'étalait sur plus de 24 hectares.

Balcic, dénommée aussi « *la ville blanche* », comptait à l'époque 6500 habitants, musulmans pour la moitié. « *Les maisons basses, construites en style turc, bordaient des ruelles étroites montant sur la colline. La ville ressemblait à un amphithéâtre. Dans la banlieue tatare, avec ses maisons en torchis, on voyait les femmes portant des salwars. Et puis il y avait les fontaines, de petits monuments extraordinaires, construits en pierre et décorés de motifs orientaux* », raconte Balcica Maciuca, la fille du professeur et ancien maire de Balcic, Octavian Moșescu, dans un entretien en 2015.

C'est dans ce décor que commença en 1925 la construction du futur palais de la reine Marie, un complexe résidentiel comprenant une villa aux influences turques, plusieurs maisons plus petites pour les invités, un monastère et un cellier. Le projet fut confié à l'architecte Emil Gunes et les travaux s'étalèrent sur quatre ans. Le bâtiment central, baptisé *Tenha Juvah* (le coin paisible, en turc), comportait quatorze pièces disposées sur deux étages, deux terrasses et un balcon surplombant la mer. Sur le souhait de Marie, un minaret turc fut aussi érigé. Un jardin botanique, unique en Europe centrale et de l'est à l'époque, œuvre du paysagiste suisse Jules Jany, complétait le tout. « *Le rêve se transforme en réalité* », confia la reine plus tard.

Connue sous le nom de « *côte d'argent* », cette zone attirait déjà artistes et écrivains, qui contribuèrent à sa renommée et à son essor. Une université d'été et un journal trilingue (en roumain, turc et bulgare) nommés précisément *Coasta de argint* (la côte d'argent) furent fondés en 1928 par Octavian Moșescu, qui allait devenir maire de cette ville dans les années 1930. Le syndicat des Beaux arts y acheta une villa où seront hébergés ses membres, et le gouvernement roumain adopta une loi attribuant des terrains aux artistes qui voulaient s'y installer. Une cinquantaine de maisons furent ainsi bâties. Attirés par la lumière du coin, environ 150 peintres y séjournaient tous les étés.

Marie devint rapidement l'âme de cette communauté unie par l'amour pour Balcic. « *Chaque voyage de la reine, appelée la sultane, faisait frémir la ville qui mettait ses habits de fête* », raconte Balcica Maciuca, précisant que le roi Ferdinand l'y accompagnait parfois. Mais la reine craignait que cette ville ne devienne victime de sa beauté. « *M. Moșescu, je vous prie de veiller à ce que notre Balcic ne perde jamais son atmosphère, sa poésie* », aurait-elle lancé un jour, selon Balcica Maciuca.

« *Balcic était remarquable grâce à son pittoresque naturel et humain. Tout y était différent* », écrit l'historien Lucian Boia dans son livre *Balcic Micul Paris al României Mari* (Balcic, le Petit Paris de la Grande Roumanie).

En 1933, la reine rédigea son testament et y inséra un vœu particulier : « *J'ai demandé à mon fils le roi Carol II que mon cœur soit posé à Stella Maris, l'église que j'ai fait construire au bord de la mer. (...) Je veux y reposer au milieu des beautés que j'ai créées, au milieu des fleurs que j'ai plantées. Je ne veux pas qu'il y règne la tristesse, mais au contraire, la paix et le charme, comme de mon vivant.* »

Une vidéo d'archives datant de 1937 montre la reine « *convalescente* » à Balcic, en compagnie de sa fille cadette Ileana. Ce sont « *les premières images de la reine, qui a été gravement malade, après sa guérison* », selon le commentaire accompagnant cette vidéo.

Marie est morte en 1938, à l'âge de 62 ans, à Sinaia, et ses derniers vœux furent respectés : son cœur, renfermé dans une boîte en argent sortie de 307 pierres précieuses, fut placé à Stella Maris. Mais deux ans plus tard, le « *quadrilatère* » fut restitué aux Bulgares. La précieuse boîte fut donc transférée, sur demande de la princesse Ileana, dans une chapelle construite dans ce but à Bran, où elle fut gardée jusqu'en 1968, avant d'être transportée au Musée d'art de Bucarest. Le cœur ne trouva toutefois son repos qu'en 2015, après un périple de 77 ans s'achevant au palais de Pelșor, dans les Carpates. Un choix qui s'imposait car il s'agissait de « *l'endroit où son cœur a battu pour la dernière fois* », selon la famille royale.

Le palais de Balcic connu à son tour une histoire mouvementée. En 1940, il devint la propriété de la famille royale bulgare, les Saxe-Cobourg-Gotha, dont Marie était aussi la descendante. En 1944, il fut occupé et pillé par les troupes soviétiques, avant d'être restauré par le parti communiste bulgare, devenant une maison de repos pour ses hauts cadres. Transformé en musée d'art dans les années 1960, il est aujourd'hui la principale attraction touristique de Balcic.

		
Mihaela Rodina		

Ritmat de pante stâncoase de calcar și de terase naturale, îmbrăcate într-o vegetație sălbatică, ce coboară spre apele mării, litoralul bulgăresc al Mării Negre încântă de la prima întâlnire. Acolo și-a găsit Regina Maria a României (1875-1938) micul său „*colț de rai*”.

Nepoata reginei Victoria a Marii Britanii a sosit în România în 1893, la vârsta de 17 ani, la brațul soțului său, principele Ferdinand, mai în vârstă decât ea cu zece ani. Tânărul cuplu se instală în palatul Cotroceni, din București, construit special de către arhitectul francez Paul Gottereau. Maria avea însă să se îndrăgostească de două locuri pline de poezie din afara capitalei: de Bran, cu al său „*mic castel abandonat*”, cuibărit pe coastele Carpaților, și de Balcic, un pitoresc orașel bulgar de pe litoralul Mării Negre, devenit, împreună cu zona de sud a Dobrogei cunoscută sub numele de „*Cadrilater*”, parte integrantă a României, în urma celui de-al doilea război balcanic din 1913.

Maria a vizitat Balcicul pentru prima oară în 1915, apoi a revenit în 1924, împreună cu principele Nicolae, urmând sfatul pictorului Alexandru Satmari. A fost dragoste la prima vedere, povestește Regina în cartea sa *Casele mele de vis*: „*M-am apropiat, deodată, de o limbă de pământ, lângă mare, care a trezit în mine un fior deosebit (...), ca și cum locul acesta mă aștepta dintotdeauna pe mine, ori ca și cum trăisem întotdeauna în așteptarea lui. A fost o reîntoarcere la prima mea dragoste, marea. Născută fiind pe o insulă, păstram în suflet profunda și eterna nostalgie a mării. Piatra, pământul, apa, copacul și floarea compuneau un ansamblu perfect.*”

Maria a reușit să-l convingă pe bancherul Jean Chrissoveloni să-i vândă o bucată de teren pe care acesta o deținea exact în locul dorit de ea, și la care a adăugat apoi alte câteva terenuri din apropiere. În 1938, domeniul Reginei se întindea pe o suprafață de peste 24 de hectare.

Balcic, supranumit și „*orașul alb*”, avea, la vremea aceea, 6500 de locuitori, din care jumătate erau musulmani. „*Casele scunde, construite în stil turcesc, se înșirau de-a lungul unor străduțe înguste, ce urcau dealul. Orașul semăna cu un amfiteatru. În cartierul tătăresc, de la periferie, casele erau făcute din chirpici, iar femeile purtau salvari. Și-apoi, mai erau și fântânile, niște mici monumente extraordinare, construite din piatră si împodobite cu motive orientale*”, povestea, într-un interviu din anul 2015, Balcica Maciuca, fiica profesorului Octavian Moșescu, fost primar al Balcicului.

În acest decor a început, în anul 1925, construcția viitorului palat al Reginei Maria, un complex rezidențial compus dintr-o vilă cu influențe turcești, o serie de pavilioane mai mici, destinate oaspeților, o mănăstire și o pivniță. Proiectul i-a fost încredințat arhitectului Emil Gunes, iar lucrările de construcție au durat patru ani. Clădirea centrală, denumită *Tenha Juvah* (colțul liniștit, în limba turcă), avea paisprezece săli dispuse pe două etaje, două terase și un balcon ieșind deasupra mării. La dorința Mariei, a fost înălțat și un minaret turcesc. Ansamblul era completat de o grădină botanică, unică la vremea aceea în Europa Centrală și de Est, operă a peisagistului elvețian Jules Jany. „*Visul se transformă în realitate*”, mărturisea, mai târziu, Regina.

Cunoscută sub numele de „*coasta de argint*”, această zonă era deja un punct de atracție pentru scriitori și artiști, care au contribuit la înflorirea și la renumele locului. Octavian Moșescu, cel care avea să devină primarul orașului Balcic în anii 1930, a creat, în 1928, o universitate de vară și un ziar publicat în trei limbi (română, turcă și bulgară), numite chiar așa – Coasta de argint. Sindicatul profesional al artiștilor cumpără aici o vilă, destinată găzduirii propriilor membri, iar guvernul român adoptă o lege prin care atribuia terenuri artiștilor dornici să se stabilească în zonă. Rezultatul s-a văzut în cele aproximativ cincizeci de case construite ulterior, precum și în prezența, vară de vară, a circa 150 de pictori, atrași de lumina ce învăluia locurile.

Maria deveni, în scurt timp, sufletul acelei comunități unite de dragostea pentru Balcic. „*Ori de câte ori venea Regina, poreclită sultana, orașul se pornea să freamăte și să-și pună hainele de sărbătoare*”, povestește Balcica Maciuca, adăugând că, uneori, Maria era însoțită de regele Ferdinand. Reginei îi era, însă, teamă că orașul s-ar fi putut transforma într-o victimă a propriei sale frumuseți. „*Domnule Moșescu, vă rog să vegheați pentru ca Balcicul nostru să nu-și piardă niciodată atmosfera și poezia care îi sunt proprii*”, ar fi spus ea la un moment dat, dacă e să o credem pe Balcica Maciuca.

„*Balcic era un loc remarcabil datorită peisajului natural și uman atât de pitoresc. Acolo, totul era altfel*”, scrie istoricul Lucian Boia în cartea sa *Balcic, Micul Paris al României Mari*.

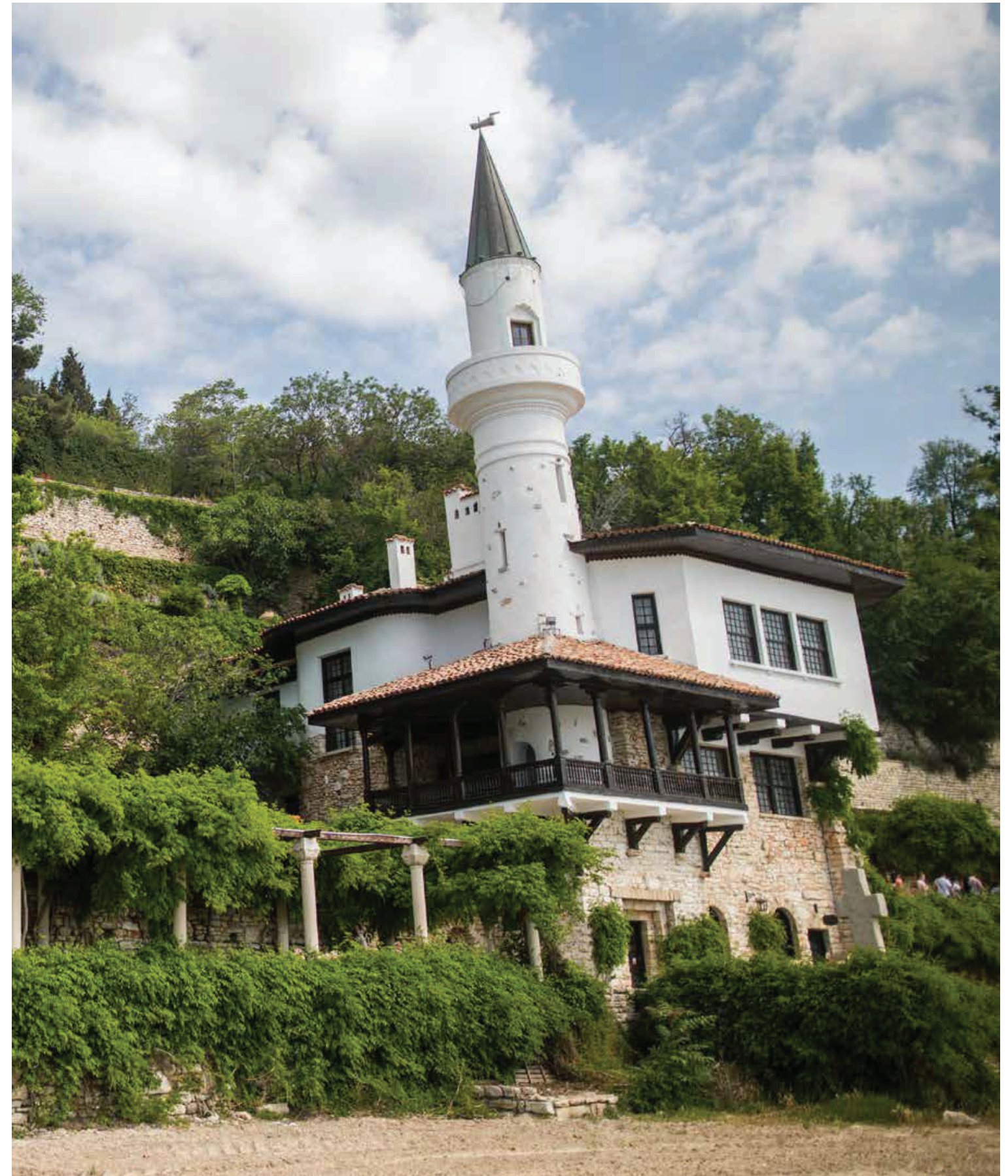
În 1933, Regina își redactă testamentul, introducând în document o dorință specială: „*I-am cerut fiului meu, regele Carol al II-lea, ca inima mea să fie depusă la Stella Maris, biserica pe care am ridicat-o la malul mării. (...) Vreau să mă odihnesc în mijlocul frumuseților pe care le-am creat, în mijlocul florilor pe care le-am plantat. Nu vreau să domnească acolo tristețea, ci liniștea și încântarea, la fel ca în timpul vieții mele.*”

O filmare de arhivă din 1937 o arată pe Regină în „*convalescență*” la Balcic, în compania meziniei sale, Ileana. Sunt „*primele imagini ale Reginei, care a fost grav bolnavă, după ce s-a însăănătoșit*”, după cum se spune în comentariul ce însoțește imaginile filmate.

Maria a murit la Sinaia în 1938, la vârsta de 62 de ani, iar ultimele sale dorințe au fost respectate: inima sa, așezată într-un sipet de argint bătut cu 307 pietre prețioase, fu depusă la Stella Maris. Doi ani mai târziu, însă, „*Cadrilaterul*” fu restituit bulgarilor. La cererea principesei Ileana, prețiosul sipet fu transferat într-o capelă special construită la Bran, unde a fost păstrat până în 1968, când a fost adus la Muzeul de artă din București. Inima reginei și-a găsit însă liniștea abia în 2015, după un periplu de 77 de ani, încheiat la Palatul Pelisor, din Carpați. A fost o alegere absolut firească, fiind vorba de „*locul unde inima sa a bătut pentru ultima oară*”, a explicat familia regală.

Palatul de la Balcic a avut și el un destin zbuciumat. În 1940, a trecut în proprietatea familiei regale bulgare, familia de Saxa-Coburg-Gotha, printre ai cărei descendenți se numărase și Maria. În 1944, el a fost ocupat și jefuit de trupele sovietice, fiind restaurat mai târziu de partidul comunist bulgar, care l-a transformat în casă de odihnă pentru cadrele sale de conducere, pentru ca în anii 1960 să devină muzeu de artă. Astăzi, palatul reprezintă principala atracție turistică a orașului Balcic.

		
Mihaela Rodina		

Le port de Balcic.
Portul Balcic.

Vous trouverez toutes les informations
pour l'achat de photos **page 90**.

*Detalii despre modalitatea de achiziționare
a acestei fotografii, găsiți la **pagina 90**.*

ENTRETIEN AVEC **DIANA FILIMON**, DE L'ASSOCIATION FORUM APULUM

Interviu cu Diana Filimon, de la Asociația Forum Apulum

Propos recueillis par / A consemnat : Carmen Constantin
Photo / Foto : Mihai Barbu

Ancienne journaliste, entrepreneure, Diana Filimon est l'une des fondatrices de l'association Forum Apulum dont le siège est à Alba Iulia. Depuis deux ans, cette organisation non gouvernementale s'efforce de promouvoir le civisme dans les écoles.

Fostă jurnalistă, antreprenor, Diana Filimon face parte dintre aceia care au creat asociația Forum Apulum din Alba Iulia, o organizație neguvernamentală care, în ultimii doi ani, a făcut educație civică în școli.

Regard : Que fait exactement Forum Apulum ?

Diana Filimon : En quelques mots, nous concevons des ateliers d'implication civique et de pensée critique afin de créer un filtre qui permettra à chaque jeune de se rendre compte quand on lui ment, quand les politiques le manipulent, et de lui apprendre comment choisir ses sources d'informations. Lorsque, à la télévision, certains ont dit que les manifestants de Piața Victoriei étaient payés, et que toutes sortes de fausses informations ont circulé, cela nous a fortement alarmés, tout comme la résurgence des mouvements populistes en Europe. Ici, on a trouvé qu'il n'y avait pas suffisamment de débats sur ces choses-là. Nos premiers projets ont porté sur l'histoire, un sujet qui incommode les Roumains. Nous avons d'abord lancé un événement destiné aux élèves de lycée pour leur expliquer la période communiste de façon plus détendue, en les tirant de leurs manuels et en leur détaillant l'expérience vécue par leurs parents et grands-parents.

Le but était aussi de leur dire que cette période n'est pas si éloignée dans le temps, que le communisme pourrait se réinventer et réapparaître. Cela a très bien marché, nous avons alors réalisé un guide illustré sur le communisme roumain en collaboration avec dix artistes qui ont travaillé bénévolement. L'ouvrage a ensuite été distribué dans les écoles de douze départements. Aujourd'hui, nous avons d'autres projets liés à ce fil rouge de l'histoire incommode. D'autres événements ont également eu lieu concernant les deux dictatures qui ont précédé le communisme en Roumanie.

Par ailleurs, on a commencé à se diversifier : nous avons ouvert des ateliers de journalisme à Alba Iulia, l'idée étant de doter les élèves de ce filtre critique dont je parlais. De là, on a réalisé un autre guide, celui-ci axé sur les droits des élèves, dans lequel on enseigne aux enfants comment contester une autorité en conformité avec la loi. C'est tombé à pic, car nous avons fait la tournée juste avant les dernières élections, ce qui nous a permis de prendre le pouls de cette jeunesse, de voir comment elle percevait les choses en cette année électorale, comment elle voyait son rôle, si

elle allait voter ou pas, et si non, pourquoi. Et ce dont elle avait besoin pour comprendre la nécessité de s'impliquer. Dans le même temps, nous les avons motivés à être courageux, à faire entendre leurs reproches : que ce soit en allant voter, en se disputant avec les politiques, en suivant l'actualité de près, le but étant qu'ils réalisent ce qui se passe autour d'eux et savent s'opposer aux abus.

Pourquoi les jeunes ont-ils été si désintéressés de la politique ?

Notre perception est qu'à l'école, l'idée de courage est obsolète. Si les élèves ont une tendance naturelle à être originaux, courageux, à un moment donné le professeur leur coupe les ailes. Une attitude qui me rappelle ce que j'ai vécu en tant qu'écopier sous le communisme : « Reste tranquille sur le banc, avec les mains derrière le dos ! ». À notre grand étonnement, le système éducatif roumain en 2019 continue de rabaisser les jeunes, et les oblige à se conformer, à ne pas déranger. Il en résulte un absentéisme civique. Ces jeunes pensent qu'il y a des jeux que seuls les adultes ont le droit de jouer, des jeux qui ne les concernent pas. Quand ils comprennent avoir des droits et que les professeurs ne peuvent pas abuser d'eux, un sentiment immédiat surgit, du type : « Je peux faire que les choses changent », « J'ai mon mot à dire ». Et ce sentiment est en train de se disséminer de façon très rapide un peu partout ; dans les villes mais aussi à la campagne, ils commencent à se rendre compte que des choses ne sont pas normales, et prennent position quand des abus ont lieu.

C'est pourquoi la participation massive des jeunes aux dernières élections fut pour nous une surprise sans vraiment en être une. Précisément dans les régions où l'absentéisme était le plus important, nous avions organisé des rencontres, parfois devant 400, 500 élèves. Et on a senti que quelque chose bouillonnait en eux. Ils avaient cette énergie et cette frustration que nous percevions depuis plus de deux ans déjà ; ils comprenaient que les choses ne vont pas bien en Roumanie et qu'il faut que ça change, ou bien partir, émigrer.

Êtes-vous optimiste par rapport à ce que vous faites, à vos activités ?

C'est compliqué. Je crois qu'on ne doit plus se baser sur les hommes politiques. À tout moment, ils peuvent décevoir. C'est ce qu'il se passe en général : on se fait des illusions, on s'accroche à leurs messages, et après on est déçus, c'est comme un cycle. Or, l'important n'est pas l'homme politique. Il s'agit de nous, de rester impliqués, et de mettre les politiques face à leurs responsabilités chaque fois que c'est nécessaire. Je pense qu'en Roumanie, nous sommes encore des adolescents vis-à-vis du civisme. On tombe amoureux d'un ou d'une politique, le lendemain on est déçus, déprimés, on ne veut plus jamais s'impliquer, et après tout recommence depuis le début. Nous manquons de maturité.

Quelle est votre analyse des événements politiques récents ?

Il faut reconnaître notre rôle suite au vote. Les résultats des élections européennes ne sont pas le fruit du travail d'un politique, mais viennent de la société civile et des gens ordinaires. C'est cela qu'il faut voir, que c'est notre force. Malheureusement, il n'est pas simple de générer de l'espoir dans les petites villes, en province, dans les régions où l'on ne parle pas aux jeunes, où l'on ne les prend pas en compte. Et il n'y a pas suffisamment d'ONG qui puissent cultiver l'élan observé lors des dernières élections, maintenir la flamme vive quand l'heure de la déception viendra, exhorter les jeunes à penser long terme, monter des projets sur une perspective de cinq années. Évidemment, il est toujours possible que quelqu'un décroche fortement et qu'on se retrouve au point de départ, mais je veux croire qu'une fois dans leur élan, ces jeunes ne renonceront pas, ils ne seront plus jamais apathiques.

Communiquer. Je crois qu'il s'agit là d'un problème fondamental dans ce pays. On a besoin de vraiment communiquer, entre les âges, entre les partis, afin de déceler ce qui ne marche pas, qui ne fait pas bien les choses, et comment on pourrait mieux faire. La situation actuelle de la Roumanie

n'est pas seulement la conséquence d'actions des politiques. Elle est la conséquence de l'attitude d'un peuple dans son ensemble qui n'a pas compris à temps l'importance d'être attentif vis-à-vis des politiques pour que notre démocratie fonctionne.

Que voudriez-vous dire à l'opposition actuelle si elle arrive au pouvoir ?

Qu'il faudrait établir des priorités claires. L'une d'elles est l'éducation. Si demain je devenais une femme politique au pouvoir, j'écouterais d'abord ce que les représentants de la société civile ont à dire. Et j'écouterais le plus de gens possible. Après quoi, je travaillerais sur certaines priorités. Pour moi, elles sont au nombre de trois : l'éducation, la santé et les infrastructures. Les gens doivent sentir qu'au moins trois choses sont en train de changer dans leur quotidien. Et les trois priorités que j'ai mentionnées pourraient être ces trois choses pouvant les conduire vers une meilleure qualité de vie. Les adultes et les jeunes veulent peu ou prou la même chose en Roumanie : une amélioration de leur qualité de vie. Ils ne veulent pas tel ou tel parti, ni se poser trop de questions. On veut des choses simples : avoir confiance dans l'école où nous mettons nos enfants, dans les hôpitaux pour nos parents et nous-mêmes, avoir confiance que tout cela fonctionne. J'attends des leaders de l'opposition qu'ils absorbent le plus d'informations possible de la société civile, qu'ils essaient d'unir tous les points de vue. Et qu'ils prennent exemple sur ce que cette société civile fait de bien, afin de l'appliquer au système étatique et l'améliorer. Il faut que la qualité de vie des citoyens s'améliore rapidement pour qu'ils sentent que l'effort civique se traduit en choses palpables dans leur quotidien.

Croyez-vous que la jeunesse roumaine pourra créer une société civile plus juste et plus concernée ?

Nous assistons à un processus de croissance de la société civile qui ne s'arrêtera pas là. D'autant que la jeunesse est beaucoup plus décidée que le reste de la population quand il s'agit de s'impliquer. Pour eux, la démocratie est un état de fait. Ils ne peuvent pas imaginer autre chose, et seront toujours plus à l'affût des dérapages. Quand on leur parle de communisme, pour eux c'est quelque chose d'abstrait, comme un film. Ils ne peuvent pas penser que cela puisse fonctionner. On dit que trois générations sont nécessaires avant que les mauvaises habitudes issues du communisme s'effacent complètement. Probablement que ceux qui ont aujourd'hui entre 35 et 40 ans font partie d'une génération sacrifiée. Pour les plus jeunes, par contre, la démocratie est un état naturel, et ils ont le pouvoir de faire que la société civile croisse plus vite.

Dans un monde où n'importe quelle information est à disposition, ils auraient toutefois besoin de « nettoyeurs » de ces informations. Si on peut les y aider, la génération qui vient sera nettement supérieure. Et pas seulement d'un point de vue civique. Exemple : un groupe de vingt élèves issus de notre association a l'intention de créer un parti politique. Ces jeunes ne sont pas satisfaits de la prestation des politiques actuels, qui ne semblent pas concernés par le changement climatique, ne parlent pas d'intelligence artificielle, ou de l'avenir de l'emploi. Ils se posent les questions suivantes : où vais-je pouvoir vivre à 60 ans et quel aura été mon travail ? Avec des robots, sans robots ? Ils anticipent des problématiques qui devraient être prioritaires aussi pour nous, et le plus tôt sera le mieux.

Quelle Europe voudriez-vous ?

Cette Europe qu'on imaginait tous au moment où nous sommes rentrés dans l'Union. Optimiste, tolérante, ouverte. Ce serait la variante idéale. À partir de la situation présente, il faudrait qu'on se comprenne chacun davantage, et qu'on résout nos complexes avec l'histoire. L'Europe que j'imagine est avant tout un lieu de tolérance et de développement. Et je pense que les Roumains, de façon générale, ont cette idée-là de l'Europe.

RENAULT ȘI ARTA, O ISTORIE ÎN VIE / RENAULT AND ART, A LIVING HISTORY 1967-2019

Renault Art Collection

Artwork by Jean Dubuffet, 1967, titled 'L'Art de l'Inconscient', part of the Renault Art Collection.

19.04.–
20.07.2019

Artiști / Artists: Yaacov Agam (IL) ● Arman (FR) ● Pol Bury (BE) ● Robert Doisneau (FR) ● Jean Dubuffet (FR) ● Errò (IS) ● Wen Fang (CN) ● Ange Leccia (FR) ● Jean-Baptiste Lorthiois (FR) ● Roberto Matta (CL) ● Henri Michaux (BE/FR) ● Juan Mirò (ES) ● Angela Palmer (GB) ● Georges Poncet (FR) ● Arslan Sukan (TR) ● Jean Tinguely (CH) ● Victor Vasarely (HU/FR) ● Heidi Wood (AU/FR)

Curator: Ann Hindry (istoric de artă / art historian, Director Renault Art Collection)

GRUPE RENAULT

Regard: Cu ce se ocupă, mai exact, Forum Apulum?

Diana Filimon: Practic, am conceput ateliere de implicare civică și de gândire critică astfel încât să sădăm în fiecare tânăr câte un filtru care să-l ajute să-și dea seama când e mințit, când politicienii vor să-l manipuleze și astfel, să-nvețe să-și selecteze sursele de informație. Ne-a alarmat foarte tare când am auzit spunându-se la televizor, că protestatarii din Piața Victoriei erau plătiți sau când circulau tot felul de știri false, tot așa cum ne îngrijorează revigorarea curentelor populiste în Europa. Or, noi găsim că în România nu se discută suficient aceste lucruri. Primele proiecte au fost pe tema istoriei incomode a românilor. Am creat un eveniment destinat elevilor de liceu prin care am încercat să explicăm comunismul într-o formă mai relaxată, să-l scoatem din manual și să-i conectăm pe adolescenți la experiențele părinților și bunicii lor.

Scopul era să-i facem să înțeleagă că perioada comunistă nu este chiar așa de îndepărtată și că deci, se poate reinventa și poate oricând să reapară. Proiectul a prins foarte bine, iar în urma lui am făcut un ghid ilustrat al comunismului din România, în colaborare cu zece artiști care au lucrat benevol. Așa am ajuns să aducem ghidul în școlile din douăsprezece județe din țară. În continuare avem și alte proiecte pe tema aceluiași fir roșu, al istoriei incomode. Am avut și evenimentele consacrate celorlalte două dictaturi din România, de dinainte de perioada comunistă.

Am început să ne extindem: am deschis ateliere de jurnalism în Alba Iulia, astfel încât să putem crește elevi dotați cu filtrul critic despre care vă vorbeam. Așa am ajuns să facem și un ghid al drepturilor elevilor, prin care ne propunem să-i învățăm pe copii cum se poate contesta o autoritate, conform legii. O inițiativă binevenită, având în vedere că turneul acesta a picat fix înainte de alegeri și ne-a dat ocazia să luăm pulsul tinerilor, să aflăm cum se raportează ei la anii electorali, cum își percep rolul în toată această poveste, dacă vor să voteze sau nu, iar dacă nu, să vedem de ce nu. Am vrut să aflăm și ce le trebuie ca să înțeleagă de ce este important să se implice, și în același timp i-am motivat să prindă curaj, să fie vocali dacă au reproșuri de făcut, într-un mod pe care să-l considere ei adecvat: fie să meargă la vot, fie să critice politicienii, ori să urmărească știrile, să realizează ce se întâmplă în jurul lor și să amendeze abuzurile.

De ce până acum tinerii nu au fost interesați de politică?

Percepția noastră este că pe undeva, curajul este înăbușit încă din școală. Îi vedeam că își doreau să fie originali, curajoși, dar totdeauna venea câte un profesor care-i îndemna să stea „la locul lor”. O atitudine care îmi amintea de ce am trăit eu, în școala comunistă: „Stai cuminte în bancă, cu mâinile la spate!”. Spre marea noastră mirare, în 2019, sistemul educativ cocosează tinerii, îi copleșește cu greutatea asta de a se conforma și de a nu deranja. Iar până la urmă asta se traduce printr-un absenteism civic din partea lor. Ajung la concluzia că sunt jocuri pe care numai adulții le joacă, iar ei nu contează. Însă, odată ce încep să înțeleagă că au drepturi și că profesorii nu au voie să-i agreseze la școală, crește și sentimentul ăla că „și eu pot face ceva să schimb lucrurile”, că „și eu am un cuvânt de spus”, iar asta se reflectă și se propagă foarte rapid în multe zone: atât în orașele mari, cât și în restul țării, tinerii încep să remarce când lucrurile nu stau cum ar trebui, să sesizeze abuzurile și să ia atitudine.

Astfel că participarea masivă la vot pentru noi a fost o surpriză și nu prea. Pentru că exact în zonele în care absenteismul era cel mai mare, noi am avut întâlniri și cu câte 400 – 500 de elevi odată. Și simțeam că clocotește ceva în ei. Aveau energia și frustrarea pe care o percepeam de doi ani cu toții, că lucrurile nu merg bine în România și că trebuie să se schimbe ceva, sau dacă nu, o să ajungem să plecăm cu toții, să emigrăm.

Sunteți optimistă referitor la ce faceți, la activitățile voastre?

E complicat. Cred că nu trebuie să ne bazăm pe politicieni. Din partea lor pot apărea oricând dezamăgiri. Așa se întâmplă, în general: îți faci iluzii în privința unui politician, te agăți de mesajele lui, iar apoi ești dezamăgit, este un fel de ciclicitate. Trebuie să înțelegem însă, că nu este vorba despre politicieni. Este vorba despre noi și despre a reuși să ne menținem implicați și a-i taxa pe politicieni ori de câte ori este cazul. Mai cred că noi, din punctul de vedere al educației civice, suntem undeva, la vârsta adolescenței. Ne îndrăgostim de câte un politician, a doua zi ne dezamăgește, devenim deprimați, nu vrem să ne mai implicăm deloc, apoi iar o luăm de la capăt. Or, situația trebuie tratată cu maturitate.

Cum analizați recente evenimente politice?

Trebuie să ne înțelegem bine rolul în alegerile astea. Rezultatele de la europarlamentare nu sunt rodul muncii unui singur politician, ci al mobilizării întregii societăți civile și a oamenilor simpli. Așa trebuie văzute lucrurile, căci asta este, cu adevărat, forța noastră. Doar că e greu să ții aprinsă speranța în orașele mici, în provincie, în zonele în care lumea nu vorbește cu tinerii, acolo unde ei sunt prea puțin băgați în seamă. Și încă nu sunt destule ONG-uri în România care să facă asta: să întrețină entuziasmul pe care l-am văzut la ultimele alegeri. Să țină focul ăla aprins și când va interveni dezamăgirea, să-i îndemne pe tineri să gândească lucrurile pe termen și mai lung, să facă proiecții privind realitatea de peste cinci ani. Sigur că e posibil ca cineva să-i dezamăgească foarte tare și să ne întorcem de unde am pornit, dar cred că odată ce i-ai pornit pe tineri, e greu să-i mai faci să renunțe, să-și piardă interesul.

Comunicare. Cred că asta este problema în România. Ne trebuie o comunicare reală între diferitele categorii de vârstă, între diferitele partide, ca să ajungem să înțelegem cine, ce nu face bine, și ce putem să facem mai bine. Nu doar oamenii politici sunt de vină pentru situația de astăzi, din România, ci întregul popor care nu a înțeles la timp că trebuie să rămână cu ochii pe politicieni ca să mențină democrația asta funcțională.

Ce mesaj ați dori să-i transmiteți actualei opoziții, în cazul în care ar ajunge la putere?

Că ar trebui stabilite niște priorități clare în România. Una dintre ele este educația. Eu, dacă mâine aș fi la putere, aș începe prin a asculta ce au de spus vocile reprezentative ale societății. Și în primul rând, aș da cuvântul unui număr cât mai mare de oameni. Și presupunând că asta s-a întâmplat deja, aș trece la stabilirea unor priorități. Pentru mine cele mai importante ar fi educația, sănătatea și infrastructura. Oamenii trebuie să simtă că măcar trei lucruri se schimbă în viața lor. Iar acelea pot fi niște roțițe care să contribuie pe mai departe la îmbunătățirea vieții lor. Adulți și tineri, vrem practic același lucru în România: o îmbunătățire a calității vieții. Nu vrem un anumit partid, nu vrem chestii filozofice sau foarte profunde. Vrem lucruri simple: să avem încredere în școala în care ne trimitem copilul, în spitalul la care ne ajung părinții sau chiar și noi, să avem încrederea că lucrurile astea funcționează bine. Așteptăm de la liderii opoziției să absoarbă toate aceste informații de la societatea civilă. Iar oamenii care se implică în politică să încerce să reunească toate aceste puncte. Să se inspire din modelele oferite de societatea civilă și să le aplice în sistemul de stat ca să-l îmbunătățească. Calitatea vieții trebuie cât mai repede ameliorată pentru ca toată lumea să poată simți efortul civic traducându-se în lucruri palpabile, din viața de zi cu zi.

Credeți că tinerii români vor putea crea o societate civilă mai cinstită și mai implicată?

Există un proces de creștere a societății civile care cu greu mai poate fi oprit. Iar tinerii au o percepție mult mai clară decât populația matură atunci când aleg să se implice. Democrația, pentru ei, este o stare de fapt. Nu-și pot imagina altceva. Ei taxează mult mai ușor derapajele. Când aud vorbindu-se de comunism, pentru ei e ceva abstract, ca într-un film. Nu-și pot imagina că așa ceva ar putea chiar să funcționeze. Se spune că e nevoie să treacă trei generații pentru a scăpa total de tarele comuniste. Probabil că și cei care au 35 – 40 de ani sunt o generație de sacrificiu. Pentru generațiile mai tinere, însă, democrația este o stare normală, iar ei pot determina societatea civilă să crească mult mai repede.

Într-o lume în care toată informația le este pusă la dispoziție, tinerii ar avea nevoie, totuși, de niște așa zii curatori ai informației. Dacă le putem oferi asta, ei vor deveni o generație net superioară. Și nu doar din punct de vedere civic. De exemplu: un grup de 20 de elevi ai asociației noastre dorește, pe termen lung, să creeze un partid politic. Acești copii nu sunt mulțumiți de prestația actualilor politicieni care nu-și pun problema schimbărilor climatice și nu vorbesc despre inteligență artificială și despre viitorul locurilor de muncă. Ei se întreabă: unde vor trăi atunci când vor avea 60 de ani și ce vor lucra până atunci? Cu roboți, fără roboți? Ei anticipează niște probleme care ar trebui să devină prioritare cât de curând chiar și pentru noi, populația matură.

Ce fel de Europa v-ați dori?

Cred că Europa aia pe care ne-o imaginăm cu toții atunci când am intrat în Uniune. Optimistă, tolerantă, deschisă. Asta ar fi varianta ideală. Pornind de la situația actuală, ar trebui ca fiecare să ne cunoaștem locul mult mai bine și să ne rezolvăm complexe cu istoria. Așa cum mi-o imaginez eu, Europa ar trebui să fie un loc al toleranței și al dezvoltării. Cred că asta și este, în general, ideea românilor despre Europa.

Tranzacții instant ca zâmbetul

Plătești contactless cu telefonul
și îi surprinzi pe cei dragi.

Banii se transformă,
emoțiile rămân.

orange.ro/money

Texte et photos / Text și foto :
Sylvain Moreau

À quelques rues

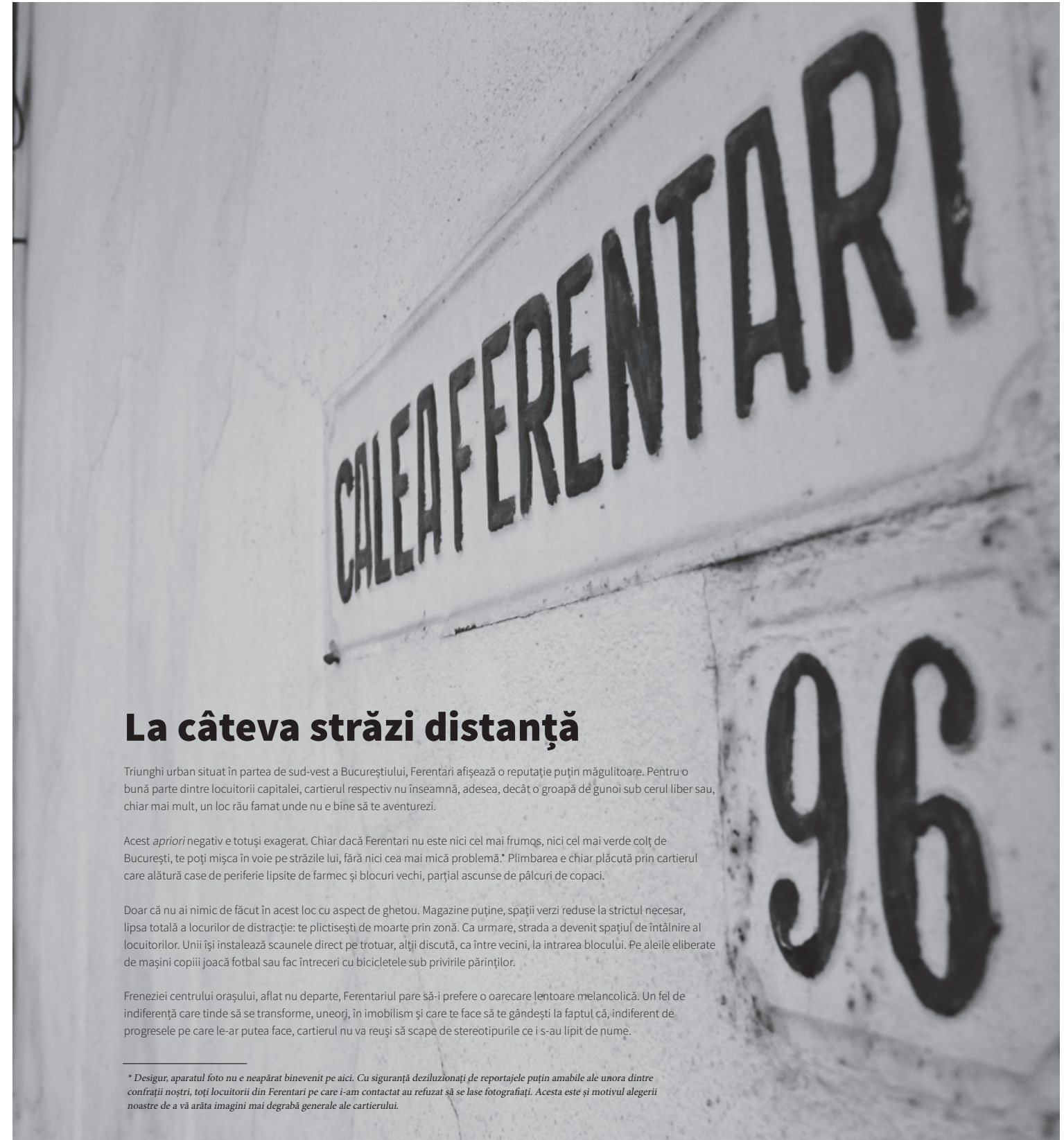
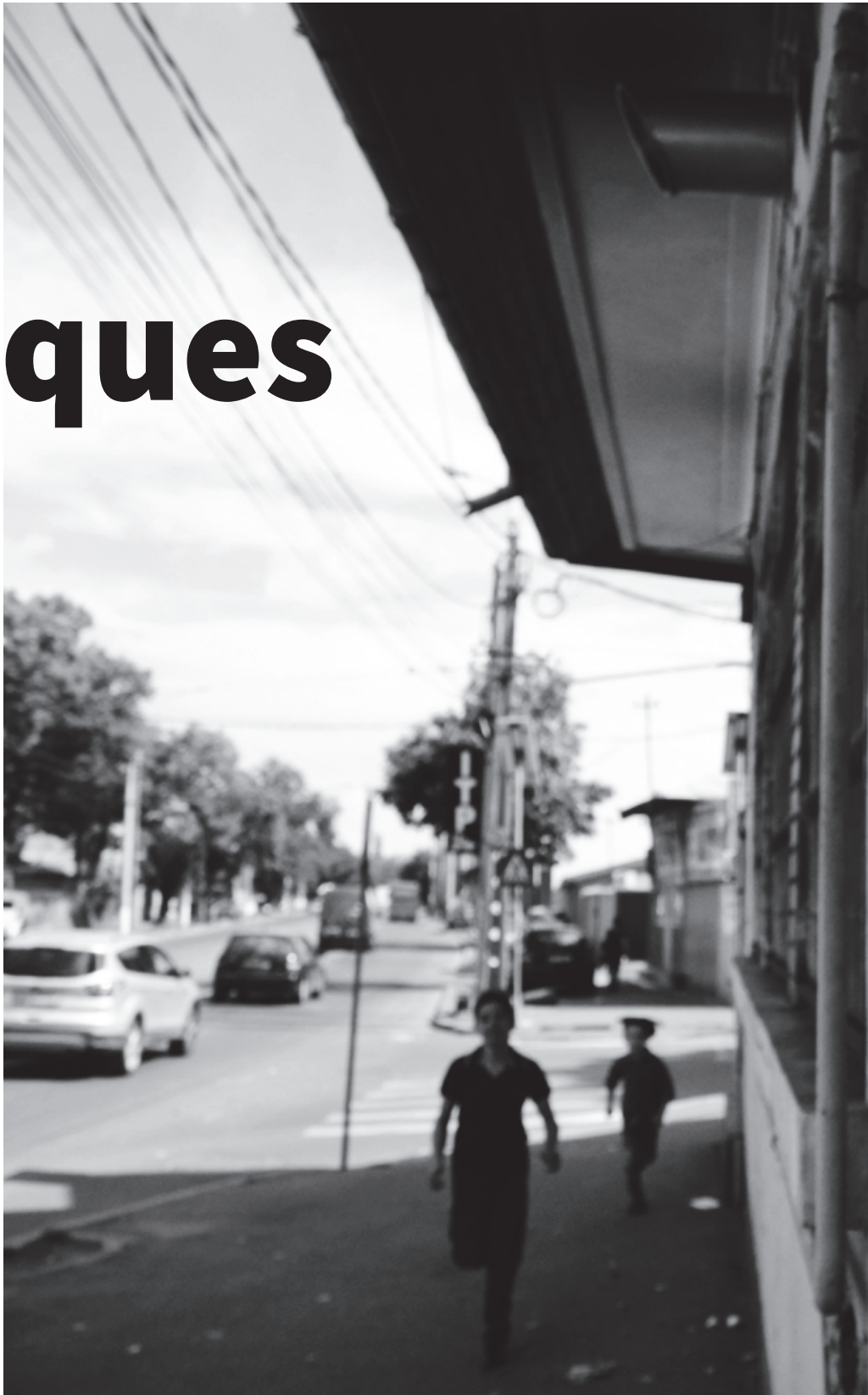
Triangle urbain situé au sud-ouest de Bucarest, Ferentari est précédé d'une réputation peu reluisante. Pour nombre d'habitants de la capitale roumaine, le quartier se résume souvent à une déchetterie à ciel ouvert, parfois même à un coupe-gorge où il ne fait pas bon s'aventurer.

Cet *a priori* négatif semble pourtant exagéré. Si Ferentari n'est ni le coin le plus beau, ni le plus verdoyant de Bucarest, on s'y promène sans le moindre souci.* Alternance de banlieue résidentielle sans charme et de vieilles barres d'immeubles devancées d'une poignée d'arbres, la balade y est même agréable.

Seul problème, il n'y a rien à faire dans ce faubourg aux allures de ghetto. Peu de commerces, espaces verts réduits au strict minimum, absence de lieux de loisirs : on s'y ennuie ferme. Les habitants ont donc fait le choix d'investir la rue comme lieu de rencontres. Quand les uns installent leur chaise sur le trottoir, les autres discutent entre voisins au pied des immeubles. Sur les petites artères délaissées par les voitures, les enfants jouent au football ou improvisent des courses de vélo sous l'œil de leurs parents.

À la frénésie du centre-ville pas si lointain, Ferentari semble préférer une certaine langueur. Une nonchalance qui tend parfois à l'immobilisme et qui laisse à penser que, si les progrès viendront un jour, le quartier n'en a pas fini avec ses clichés.

* Certes, l'appareil photo n'y est pas forcément bien accueilli. Certainement refroidis par les reportages peu tendres de nos confrères, ses habitants ont tous refusé de se faire tirer le portrait, d'où notre choix de vous proposer des vues plus générales du quartier.

La câteva străzi distanță

Triunghi urban situat în partea de sud-vest a Bucureștiului, Ferentari afișează o reputație puțin măgulitoare. Pentru o bună parte dintre locuitorii capitalei, cartierul respectiv nu înseamnă, adesea, decât o groapă de gunoi sub cerul liber sau, chiar mai mult, un loc rău famat unde nu e bine să te aventurezi.

Acest *apriori* negativ e totuși exagerat. Chiar dacă Ferentari nu este nici cel mai frumos, nici cel mai verde colț de București, te poți mișca în voie pe străzile lui, fără nici cea mai mică problemă.* Plimbarea e chiar plăcută prin cartierul care alătură case de periferie lipsite de farmec și blocuri vechi, parțial ascunse de pâlcuri de copaci.

Doar că nu ai nimic de făcut în acest loc cu aspect de ghetou. Magazine puține, spații verzi reduse la strictul necesar, lipsa totală a locurilor de distracție: te plictisești de moarte prin zonă. Ca urmare, strada a devenit spațiul de întâlnire al locuitorilor. Unii își instalează scaunele direct pe trotuar, alții discută, ca între vecini, la intrarea blocului. Pe aleile eliberate de mașini copiii joacă fotbal sau fac întreceri cu bicicletele sub privirile părinților.

Freneziei centrului orașului, aflat nu departe, Ferentariul pare să-i prefere o oarecare lăntoare melancolică. Un fel de indiferență care tinde să se transforme, uneori, în imobilism și care te face să te gândești la faptul că, indiferent de progresele pe care le-ar putea face, cartierul nu va reuși să scape de stereotipurile ce i s-au lipit de nume.

* Desigur, aparatul foto nu e neapărat binevenit pe aici. Cu siguranță deziluzionați de reportajele puțin amabile ale unora dintre confrății noștri, toți locuitorii din Ferentari pe care i-am contactat au refuzat să se lase fotografiați. Acesta este și motivul alegerii noastre de a vă arăta imagini mai degrabă generale ale cartierului.

L'allée Livezilor, l'une des rues les plus pauvres du quartier, est aussi la plus emblématique. Les ordures sont éparpillées un peu partout ; leur odeur âcre prend à la gorge. Mais c'est l'une des artères les plus animées de Ferentari, où toutes les générations se rencontrent.

Aleea Livezilor este strada emblematică a cartierului, deși se numără printre cele mai sărace. Gunoaiele sunt aruncate aproape peste tot; mirosul lor acru e sufocant. Nu e mai puțin adevărat că Aleea Livezilor este și una dintre cele mai animate artere din Ferentari, loc de întâlnire pentru toate generațiile.

Dans le parc adjacent, le petit terrain de football est occupé du matin au soir, tout comme les structures de jeux pour enfants. Malgré ses dimensions modestes, ce petit espace de verdure joue un rôle majeur dans la vie locale.

În parcul vecin, micul teren de fotbal e ocupat de dimineața până seara, ca și locurile de joacă pentru copii. Deși de dimensiuni modeste, acest colț de verdeță joacă un rol major în viața comunității.

Située sur la rue Prelungirea Ferentari, cette barre d'immeuble est, avec ses dix niveaux, la plus haute des environs. Les quelques commerces installés au rez-de-chaussée et la proximité de la ligne de tramway en font l'un des lieux les plus fréquentés du coin.

Situat pe Prelungirea Ferentari, acest bloc de zece etaje e cea mai înaltă construcție din zonă. Cele câteva magazine deschise la parter fac din acest imobil unul dintre locurile cele mai frecventate din cartier.

L'immense majorité du territoire de Ferentari est une banlieue résidentielle. Parfois dissimulés derrière une palissade ou n'offrant qu'une fenêtre sur la rue, les commerces s'y font discrets.

Ferentariul este, în proporție covârșitoare, un cartier rezidențial periferic. Ascunse uneori de un gard sau lăsând să se vadă din stradă nu mai mult de o vitrină, magazinele mizează pe discreție.

Les véhicules abandonnés sur les trottoirs sont presque systématiquement désossés sur place. L'usage de ce camion, qui n'a pas plus de roues à l'avant, a été détourné de façon originale ; il sert désormais de réserve pour le bois de chauffage.

Mașinile abandonate pe trotuar sunt aproape sistematic dezmembrate. Modalitatea de întrebuințare a acestui camion, lipsit de roțile din față, a fost schimbată de o manieră originală; el servește acum drept magazie de lemne de foc.

Malgré ses dimensions relativement modestes, ce centre commercial est le plus vaste du quartier. Les multinationales de la grande distribution, dont les supérettes pullulent dans le reste de Bucarest, semblent réticentes à investir à Ferentari.

Deși relativ mic, acest centru comercial este cel mai întins din cartier. Companiile multinaționale ale comerțului de masă, ale căror magazine de proximitate se tot înmulțesc în restul Bucureștiului, se arată reticente să investească în Ferentari.

Dans la rue Prunilor, piétonne, chacun semble connaître son voisin. Il y a de la musique, des rires, des éclats de voix, de la vie.

În strada Prunilor, arteră pietonală, fiecare locuitor pare să-și cunoască bine vecinul. Se aud muzică, râsete, frânturi de voci, se simte viața.

Feel inspired

Délimité par l'avenue Sălaj à l'ouest, les rues Cladova et Brăniștari à l'est et la rue Firuță au sud, Ferentari compte environ 120 000 habitants, dont 80% sont issus de la communauté rom. Le quartier est enclavé dans le cinquième des six secteurs que compte la capitale : la station de métro la plus proche – Eroii Revoluției – est à une vingtaine de minutes de marche, et les deux lignes de tramway qui traversent le faubourg ne conduisent pas directement à Piața Unirii, le centre névralgique de Bucarest.

Les chiffres du chômage ou de la délinquance étant établis par secteur, il est difficile de les utiliser pour appuyer tel ou tel propos. Reste un sentiment, et une réalité : Ferentari demeure encore aujourd'hui la zone la plus pauvre de la ville. Délaissée par les investisseurs, on n'y trouve ni cinéma, ni piscine, ni stade. Les restaurants, comme les commerces de grandes et moyennes surfaces, s'y comptent sur les doigts d'une main. La mairie, en mettant à disposition des habitants les plus défavorisés quatorze cabines de douche et une vingtaine de machines à laver, a mis la main à la patte. Mais a contrario, son choix de déléguer le ramassage des ordures à une société privée qui ne passe qu'une fois par semaine ne permet pas d'entrevoir d'amélioration durable sur ce point primordial.

Le salut vient pour l'instant des ONG. À l'initiative de la fondation Policy Center for Roma and Minorities (PCRM), un centre d'éducation alternative – qui propose notamment des cours de théâtre et de football – a vu le jour en 2010. « Actuellement, environ 200 enfants en situation de risque bénéficient des activités éducatives du programme », indique Sabina Antoci, directrice exécutive du PCRM, qui dépend de subventions internationales. Elle plaide pour que les pouvoirs publics roumains prennent enfin « des mesures concrètes en accord avec les préoccupations de la communauté, qu'il s'agisse d'éducation, de logement, de santé, d'emploi ou des questions de discrimination ».

Un autre projet imaginé par l'association easyEco a aussi permis, le 6 novembre dernier, l'ouverture d'un centre de santé mentale. Désormais, les habitants attendent que les autorités s'associent à ces efforts pour sortir Ferentari de l'impasse.

Délimité de străzile Sălaj, la vest, Cladova și Brăniștari, la est, și Firuță, la sud, Ferentari numără aproape 120.000 de locuitori, din care 80% fac parte din comunitatea romă. Cartierul apare ca un fel de enclavă în cel de al cincilea sector din cele șase ale capitalei: stația de metrou cea mai apropiată - Eroii Revoluției - se găsește la vreo douăzeci de minute de mers pe jos, iar cele două linii de tramvai care-l traversează nu ajung direct în Piața Unirii, kilometrul zero al Bucureștiului.

Având în vedere că datele referitoare la ratele șomajului și criminalității reflectă situația la nivel de sector, utilizarea lor ca argument de analiză este dificilă. Un sentiment și o realitate persistă: Ferentari continuă să fie zona cea mai săracă a orașului. Ocolit de investitori, în acest cartier nu există nici cinema, nici piscină, nici stadion. Restaurantele, ca și magazinele mari sau medii, se numără pe degetele de la o singură mână. Primăria de sector înțelege să se implice punând la dispoziția locuitorilor celor mai defavorizați paisprezece dușuri publice și vreo douăzeci de mașini de spălat rufe. Pe de altă parte, alegerea edililor de a lăsa colectarea deșeurilor în seama unei firme private, ale cărei utilaje nu trec decât o dată pe săptămână, nu lasă să se întrevadă o ameliorare pe termen lung a acestui aspect esențial.

Pentru moment, ONG-urile sunt cele care furnizează adevăratele soluții. În 2010, la inițiativa fundației Policy Center for Roma and Minorities (PCRM), a fost înființat un centru de educație alternativă - care propune, în principal, cursuri de teatru și de fotbal. „În prezent, în jur de 200 de copii în situație de risc beneficiază de activitățile educative din programul nostru”, precizează Sabina Antoci, director executiv al PCRM, a cărui activitate depinde de finanțările internaționale. Responsabilul face apel la autoritățile române să ia acele „măsuri concrete care să corespundă preocupărilor comunității locale în ceea ce privește atât educația, locuințele, sănătatea sau șomajul, cât și chestiunile legate de discriminare”.

Un alt proiect, conceput de asociația easyEco a permis deschiderea, pe 6 noiembrie 2018, a unui centru de sănătate mintală. În prezent, locuitorii așteaptă ca administrația publică să se alăture acestor eforturi pentru a scoate cartierul Ferentari din impasul în care se află de atâta timp.

Regardez France 24 en français sur Telekom Romania, UPC et Orange.

UN SENS DE L'ACCUEIL ET DE L'OUVERTURE aux cultures

UNE QUALITE DE VIE exceptionnelle

DES UNIVERSITES ET HAUTES ECOLES de haut niveau

Une terre de CREATIVITE RECONNUE

DES DIPLOMES QUALIFIES en grand nombre

Une recherche centrée sur l'INNOVATION

6 PÔLES DE COMPETITIVITE dans des secteurs-clés

Wallonie - Bruxelles International.be

LA CHRONIQUE
d'Isabelle Wesselingh

journaliste à l'Agence France-Presse

CRONICĂ

Isabelle Wesselingh, jurnalistă, Agence France-Presse

Sur leurs comptes Facebook, Twitter et Instagram, ils comptent des centaines d'amis, de « suiveurs », contacts ou abonnés. À côté, je fais pâle figure en termes de popularité – tout au moins dans le monde virtuel – en refusant toujours obstinément d'ouvrir un compte Facebook et en me passant d'Instagram, bien qu'ayant cédé à Twitter.

Pourtant, ces quelques collègues, que je côtoie lors de mes missions professionnelles à Chypre, ne cessent de se plaindre « qu'il n'y a rien à faire sur cette île » où ils sont installés depuis des mois, voire des années, qu'ils se sentent « seuls », ne savent pas à qui s'adresser pour résoudre un problème inattendu. À mon plus grand étonnement !

Même dans cette île d'un million d'habitants – la moitié seulement de la population bucarestoise –, concerts, pièces de théâtre, cours de danse, rencontres-débats, s'avèrent beaucoup trop nombreux pour que je puisse envisager d'assister à un dixième de ces activités, et je me sens entourée de gens sur qui compter.

J'entends aussi s'exprimer ce sentiment de solitude à Paris ou à Bucarest, de la part de personnes elles aussi dotés de centaines d'amis, suiveurs et abonnés dans le monde virtuel. Je me suis donc posé la question de savoir pourquoi, même en

étant souvent seule en raison de mon métier, je ressens moins cette béance. Bien sûr, comme toute personne vivant loin de son pays, mes proches me manquent et j'éprouve des moments de solitude. Mais ils ne m'aspirent pas dans un trou noir, car j'ai l'impression de faire partie d'une communauté réelle dans le lieu géographique où je vis, et ces liens tissés sont un filet, un antidote à la mélancolie. Cette communauté n'inclut pas seulement les amis. Elle comprend tous ces gens avec qui je prends du temps pour parler et pour aller, avec fidélité, au marché ou dans un magasin, au lieu d'acheter en ligne ou dans un supermarché impersonnel.

Je me souviens de mon premier week-end en Roumanie, j'étais seule et je ne connaissais encore personne. Un moment de cafard me prit. Je suis allée au marché, Piața Gemeni, et j'ai rencontré « Tanti Geta » qui m'a appris le nom des légumes qu'elle vendait, en roumain. Dix ans plus tard, je la vois toujours régulièrement au marché et nous savons, d'un seul regard entre nous, si nous allons bien ou au contraire si la vie est en train de nous en faire voir de toutes les couleurs. Je sais qu'en cas d'absence, je peux lui confier des clés pour des amis qui arriveraient à la maison avant moi. Nous nous prenons dans nos bras pour nous dire bonjour et cette embrassade, ce contact physique amical, est

plus réconfortant parfois que des mots du monde virtuel. Je pense au sourire et à la bienveillance infinie de Yorgos et de sa femme, deux agriculteurs du marché de Nicosie, qui me donnent toujours un profond sentiment de bien-être quand je les vois ; leur délicatesse à me glisser toujours un petit pain ou un gâteau en plus, leur manière de poser leur main sur mon épaule quand j'ai été triste. Je pense aux liens tissés avec ma professeure de langue au fil des cours l'une en face de l'autre, et pas par écran interposé.

Cet espace géographique partagé, cette réalité physique du contact, ces gestes d'entraide créent une communauté. Cela vaut parfois de dépenser un euro de plus qu'en commandant en ligne, de passer du temps à apprendre une langue, de délaisser Internet pour sortir et engager un peu plus une conversation avec nos semblables. Et puis, ces échanges dans un magasin ou un marché me permettent aussi d'entendre d'autres points de vue de personnes parfois très différentes de moi, alors que les communautés virtuelles réunissent souvent des gens pensant de la même manière.

Sans rejeter l'Internet et les réseaux sociaux qui nous aident à garder le lien avec nos amis et nos proches géographiquement éloignés, je crois en la nécessité de se lier aux gens de notre proximité.

O COMUNITATE DE BAZĂ

Au strâns deja sute de prieteni, de falloweri, de contacte și de abonați pe paginile lor de Facebook, Twitter sau Instagram. Pe lângă ei, mă simt un fel de zero barat în termeni de popularitate - cel puțin în lumea virtuală - mai ales că mă încapățânează să nu-mi fac cont nici pe Facebook, nici pe Instagram, doar pe Twitter am cedat. Și cu toate astea, toți colegii ăștia de care mă ciocnesc în munca mea din Cipru, nu încetează să se vaite că „nu e nimic de făcut pe insula asta” unde trăiesc de câteva luni sau chiar de câțiva ani buni, plângându-se că sunt singuri și lăsați de izbeliște, de fiecare dată când au o problemă de rezolvat. Nu-mi vine să cred!

Chiar și pe insula asta cu un milion de locuitori -, cât jumătate din populația Bucureștiului - numărul concertelor, pieselor de teatru, cursurilor de dans sau dezbaterilor e atât de mare încât eu nu reușesc să particip decât la zece la sută dintre ele. În plus, mă simt înconjurată de oameni pe care mă pot baza.

Același sentiment de singurătate mi-a fost dat să-l aud și la Paris sau București, din partea unor oameni cu sute de prieteni, falloweri sau abonați în lumea virtuală. Am ajuns, așadar, să mă întreb de ce eu, chiar și singură fiind prin natura meseriei mele, nu resimt așa de tare hăul ăsta. Bineînțeles că, asemenea oricărei persoane obligate să trăiască departe de țara ei, și mie mi se

întâmplă să-mi fie dor de familie și să am momente de singurătate. Dar asta nu mă aruncă într-o gaură fără fund, pentru că aici unde trăiesc eu, am ajuns să fac parte dintr-o comunitate reală, iar relațiile cu ceilalți sunt o adevărată plasă de siguranță, un antidot real împotriva melancoliei. Comunitatea asta despre care povestesc eu nu e formată doar din prieteni. Ci, din toți acei oameni cu care îmi fac timp să vorbesc de fiecare dată când mă duc, cu conștiințiozitate, la piață sau la magazin, în loc să cumpăr online sau dintr-un supermarket oarecare.

Îmi aduc aminte de primul meu weekend în România, când eram sigură că și nu cunoșteam încă pe nimeni. Tot soiuri de gânduri negre au început atunci să-mi treacă prin minte. Așa că m-am dus la Piața Gemeni și acolo am dat peste „Tanti Geta” care s-a apucat să-mi spună cum se cheamă în română, legumele pe care le vindea. Zece ani mai târziu, continui să cumpăr de la ea și ne e de ajuns un schimb de priviri ca să știm și una și cealaltă, dacă ne merge bine sau dimpotrivă, dacă ni s-au înecat corăbiile. Știu că, dacă trebuie să plec și e lume care urmează să-mi vină în vizită, pot să-i las ei cheile de la casă, în cazul în care cineva ajunge înaintea mea. De fiecare dată când ne întâlnim, ne luăm în brațe și cumva, îmbrățișarea noastră, strângerea asta cordială se dovedește de cele mai multe ori mai puternică decât orice cuvânt din lumea virtuală. Mă gândesc acum la

zâmbetul și la bunăvoința lui Yorgos și a nevastei lui, doi fermieri care vând în piața din Nicosia și pe care e suficient să-i întâlnesc ca să mă simt, brusc, mai bine. Nu pot să uit delicatetea cu care îmi strecoară, de fiecare dată, o chiflă sau o prăjitură în plus sau felul lor de a-mi pune mâna pe umăr când mă văd mai tristă. Îmi aduc aminte de relația de prietenie pe care am ajuns s-o am cu profesoara mea de limbă după ani de cursuri predate față-n față, nu din spatele unui ecran.

Or exact acest spațiu geografic comun, aceste contacte reale dintre oameni, aceste gesturi de înțajutorare formează ceea ce se cheamă o comunitate. De cele mai multe ori merită să dau un ban în plus și să nu cumpăr online, să mă chinui să învăț o nouă limbă, să las Internetul, să ies din casă și să intru în vorbă cu semenii mei. Ca să nu mai spun că a schimba o vorbă cu cineva într-un magazin sau la piață, mă ajută să aflui și alte puncte de vedere ale unor persoane cel mai adesea diferite de mine, în timp ce comunitățile online sunt create tocmai de oameni care gândesc, de obicei, la fel.

Fără să întorc spatele complet Internetului și rețelelor de socializare care ne ajută să păstrăm legătura cu prietenii și apropiații aflați la distanță, cred că e foarte important să rămânem conectați la cei din preajma noastră.

Pas à pas

Pas cu pas

Texte et photos / Text și foto : Marine Leduc

La danse contemporaine à Bucarest vibre de nombreux cours, projets artistiques et ateliers. Bien que cette année, son budget a été coupé d'un tiers, annulant une grande partie des programmes. Quelques vues de l'ensemble.

În București, dansul contemporan continuă să trăiască prin nenumărate cursuri, proiecte artistice sau ateliere. Și asta, chiar și după ce și-a văzut tăiată o treime din buget, fapt ce a dus la anularea unei bune părți din program. Privire de ansamblu.

Pour leur mémoire de master, les étudiants de la session chorégraphie de l'UNATC (Université nationale d'art théâtral et de cinématographie), située rue Matei Voievod, nr 75-77, à Bucarest, doivent créer un spectacle de danse contemporaine. Ici, Daniel Dragomir présente son œuvre chorégraphiée « Nihil Sine Deo », une représentation de la quête de l'absolu.

Pentru lucrarea de master, studenții de la secția de coregrafie din cadrul UNATC (Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografie) din strada Matei Voievod, nr. 75-77, din București, trebuie să imagineze un spectacol de dans contemporan. Aici, Daniel Dragomir își prezintă momentul coregrafic „Nihil Sine Deo”, o reprezentare artistică a goanei după absolut.

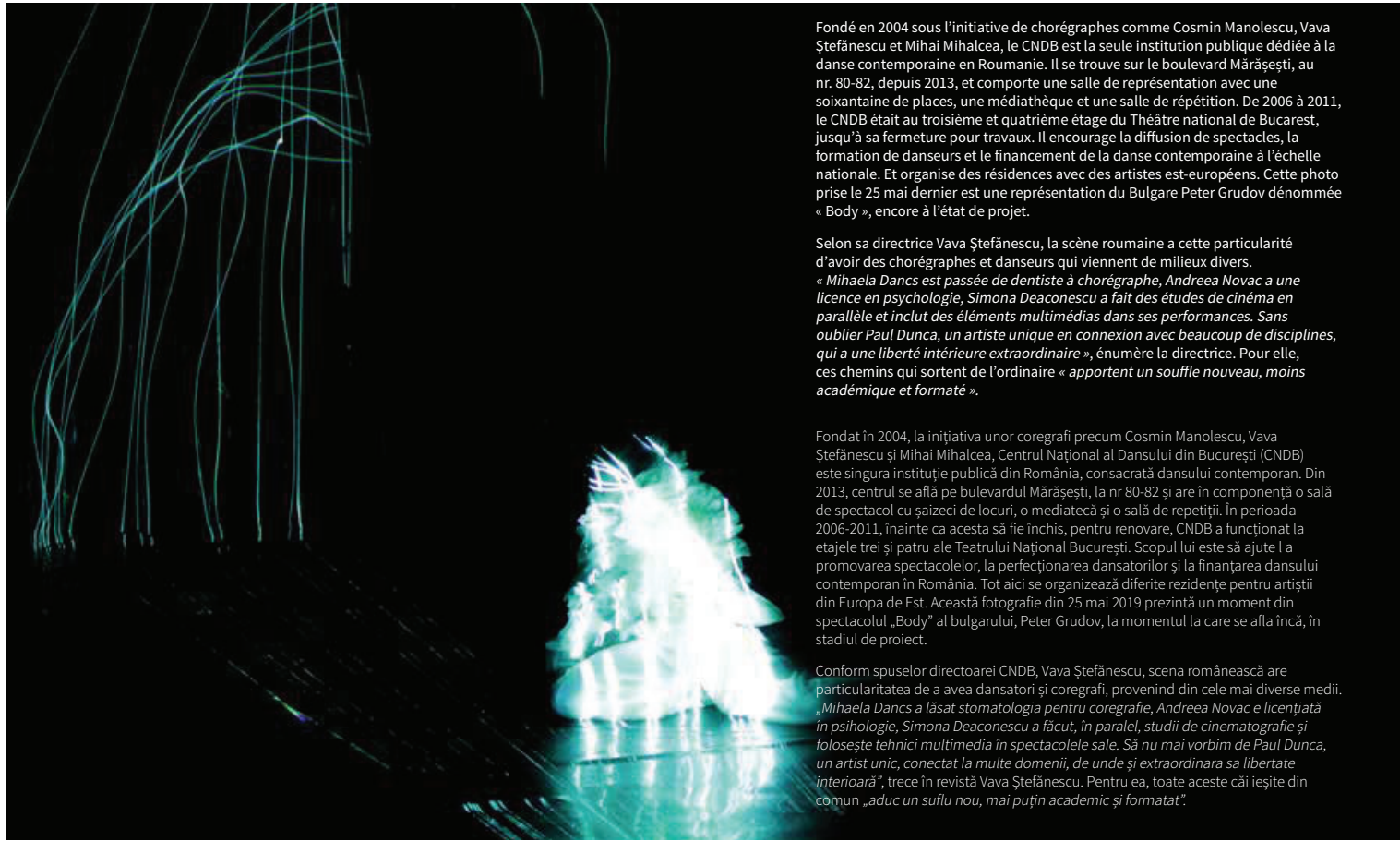
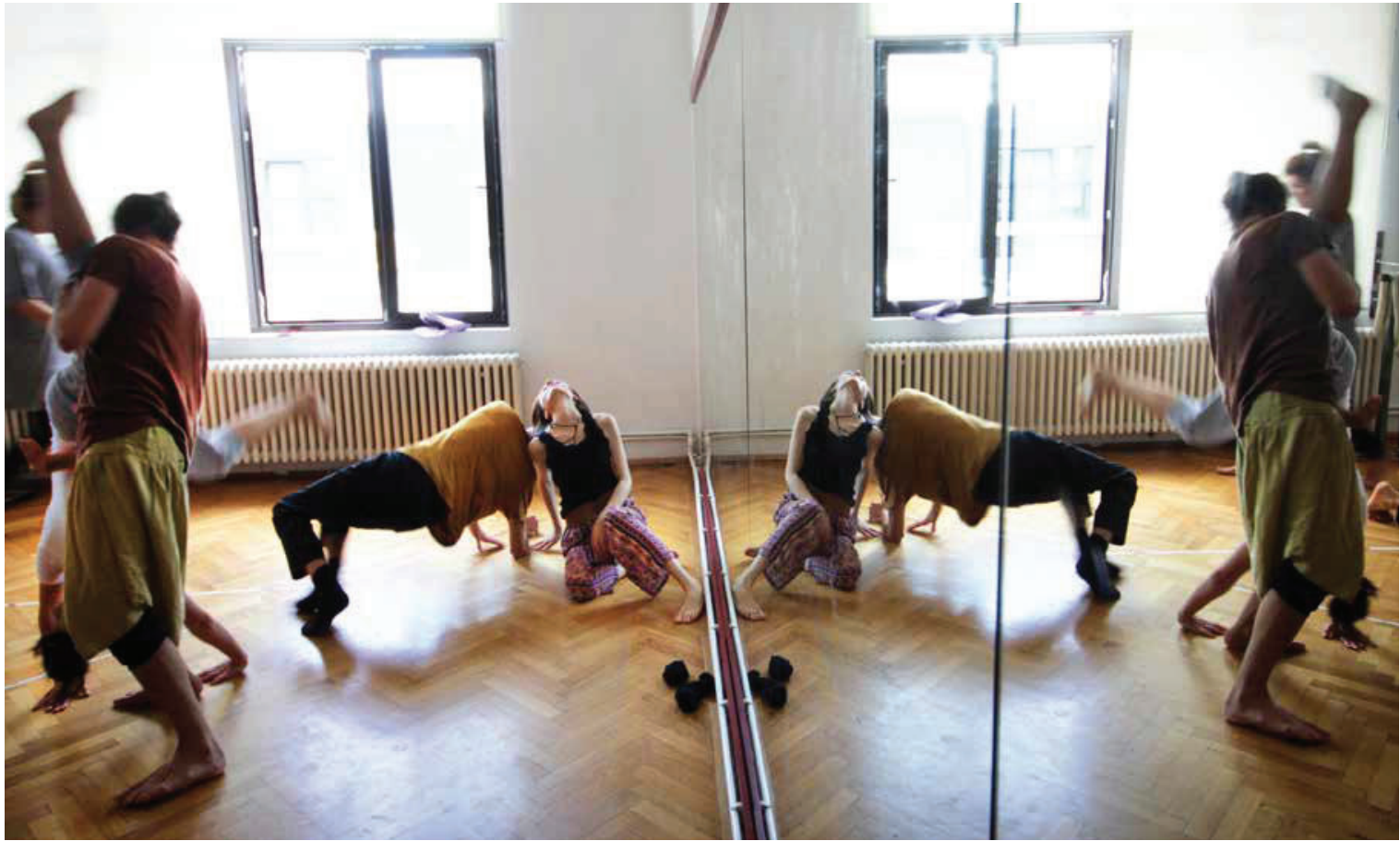

La salle Omnia, construite en 1967 et située au numéro 1 de la rue Cristian Popișteanu, était l'ancienne salle de congrès du Parti Communiste. Aujourd'hui inutilisée, elle a été confiée à l'administration du CNDB en 2016, sous le gouvernement Cioloș. À part l'actuel CNDB, qui n'a qu'une soixantaine de places, Linotip et WASP (Working Art Space and Production), il n'existe pas ou peu d'espaces pour les danseurs et les représentations. La salle Omnia sera normalement le nouvel espace du CNDB à partir de 2022, avec deux scènes et des salles de répétitions. Pour le professeur Sergiu Anghel, ce serait une « véritable opportunité de rendre la danse contemporaine visible et accessible, car ce n'est encore qu'une niche, et le CNDB est trop excentré pour attirer le public ».

Toutefois, le gouvernement a ralenti le processus et d'autres instances gouvernementales voudraient occuper l'espace, rendant la décision plus qu'incertaine.

Construită în 1967, pe strada Cristian Popișteanu, la numărul 1, sala Omnia era pe vremuri, sala de congrese a Partidului Comunist. Nefuncțională, ea a revenit administrației CNDB-ului, în 2016, pe timpul guvernării Cioloș. Cu excepția actualului Centru care nu are mai mult de șaizeci de locuri, a Centrului independent coregrafic, Linotip și a spațiului de dans contemporan WASP (Working Art Space and Production), nu există alte opțiuni sau prea puține, pentru dansatori și spectacolele lor. În mod normal, Sala Omnia ar trebui să adăpostească, începând cu 2022, noul sediu al CNDB, punând la dispoziție două scene și mai multe săli de repetiție. Pentru profesorul Sergiu Anghel, ar fi „o adevărată oportunitate menită să acorde dansului contemporan un plus de vizibilitate și de accesibilitate, deoarece, fiind vorba de o artă de nișă, CNDB se dovedește a fi mult prea izolat pentru a atrage publicul”.

Cu toate acestea, guvernul a încetinit procesul și cum alte instanțe guvernamentale au pus ochii pe sediu, decizia este mai mult ca nesigură.

« Le chorégraphe est la tête pensante du spectacle, il a une démarche intellectuelle voire philosophique », explique Sergiu Anghel, professeur et directeur de la section des arts chorégraphiques de l'UNATC. Danseur et chorégraphe, il créa le premier département de chorégraphie dans les années 1990. Ce département fut naturellement intégré à l'UNATC, les metteurs en scène collaborant souvent avec des chorégraphes pour leurs pièces. Chaque année, seuls quatre apprentis chorégraphes sont sélectionnés pour le master.

Difficile de donner une définition de la danse contemporaine, un art libéré de tout préjugé esthétique, non figé et qui se mêle à d'autres domaines artistiques comme la vidéo, l'architecture ou le théâtre. Les danseurs et chorégraphes contemporains sont sans cesse dans l'exploration des mouvements du corps et de nouveaux langages corporels.

Parmi ces langages, le « contact improvisation » est souvent utilisé pour la composition chorégraphique. Ce style de danse improvisée, né aux États-Unis dans les années 1970, se travaille généralement en duo et trio. Les danseurs enchaînent des mouvements dans un contact physique permanent. Ils doivent trouver des appuis, penser la gravité et l'équilibre des corps. À Bucarest, les danseurs de « contact impro » se retrouvent chaque week-end pour un cours et une session improvisée. Et un festival international étalé sur une semaine se déroule tous les ans au mois de juin au CNDB (Centre national de danse de Bucarest).

„Coregraful este mintea care gândește spectacolul, el este cel căruia îi aparține demersul intelectual și filozofic” explică Sergiu Anghel, profesor și director al secției de Coregrafie din UNATC. Dansator și coregraf, el este cel care, în 1990, a pus bazele primului departament de coregrafie care, după cum era de așteptat, a fost integrat Universității de Artă Teatrală și Cinematografică. Un demers normal, având în vedere că regizorii colaborează adesea cu coregrafii pentru punerile lor în scenă. În fiecare an, doar patru absolvenți de coregrafie sunt aleși să participe la cursurile de master.

Nu e ușor să încerci o definiție a dansului contemporan, această artă eliberată de orice prejudecată estetică, perfect maleabilă și care se întrepătrunde cu alte domenii artistice precum proiecția video, arhitectura sau teatrul. Dansatorii și coregrafii contemporani se află într-o permanentă explorare a mișcărilor trupului, încercând să descopere alte și alte limbaje corporale.

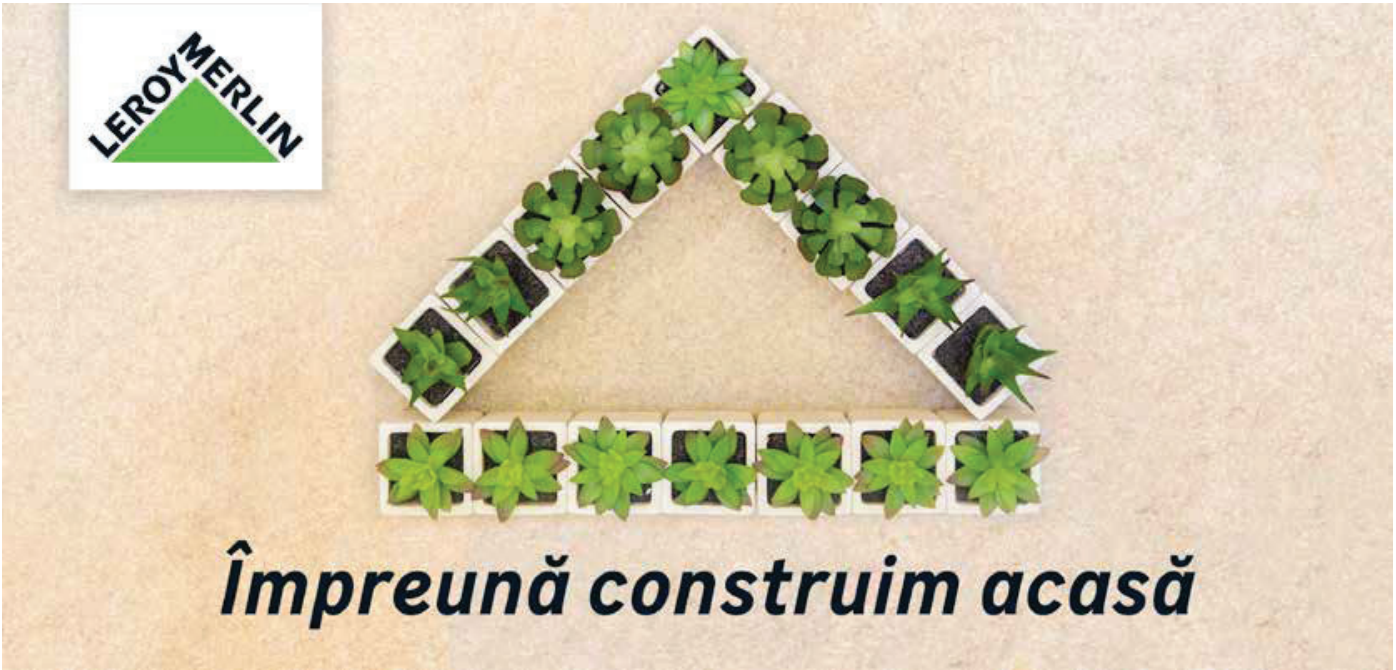
Printre ele, „contact-improvația” este adesea folosită în conceptul coregrafic. Apărut în Statele Unite, în anii 1970, așa numitul stil liber se practică, în general, în doi sau în trei. Dansatorii își continuă unii altora mișcărilor, păstrând în permanență contactul fizic, căutând puncte de susținere, ținând cont de forța de gravitație și de echilibrul propriilor corpuri. În București, dansatorii de „contact-impro” își dau întâlnire în fiecare weekend, pentru un curs sau o nouă sesiune de improvație. Există chiar și un festival internațional de o săptămână care are loc în fiecare an, în iunie, la Centrul Național al Dansului din București.

Fondé en 2004 sous l'initiative de chorégraphes comme Cosmin Manolescu, Vava Ștefănescu et Mihai Mihalcea, le CNDB est la seule institution publique dédiée à la danse contemporaine en Roumanie. Il se trouve sur le boulevard Mărășești, au nr. 80-82, depuis 2013, et comporte une salle de représentation avec une soixantaine de places, une médiathèque et une salle de répétition. De 2006 à 2011, le CNDB était au troisième et quatrième étage du Théâtre national de Bucarest, jusqu'à sa fermeture pour travaux. Il encourage la diffusion de spectacles, la formation de danseurs et le financement de la danse contemporaine à l'échelle nationale. Et organise des résidences avec des artistes est-européens. Cette photo prise le 25 mai dernier est une représentation du Bulgare Peter Grudov dénommée « Body », encore à l'état de projet.

Selon sa directrice Vava Ștefănescu, la scène roumaine a cette particularité d'avoir des chorégraphes et danseurs qui viennent de milieux divers. « Mihaela Dancs est passée de dentiste à chorégraphe, Andreea Novac a une licence en psychologie, Simona Deaconescu a fait des études de cinéma en parallèle et inclut des éléments multimédias dans ses performances. Sans oublier Paul Dunca, un artiste unique en connexion avec beaucoup de disciplines, qui a une liberté intérieure extraordinaire », énumère la directrice. Pour elle, ces chemins qui sortent de l'ordinaire « apportent un souffle nouveau, moins académique et formaté ».

Fondat în 2004, la inițiativa unor coregrafi precum Cosmin Manolescu, Vava Ștefănescu și Mihai Mihalcea, Centrul Național al Dansului din București (CNDB) este singura instituție publică din România, consacrată dansului contemporan. Din 2013, centrul se află pe bulevardul Mărășești, la nr 80-82 și are în componență o sală de spectacol cu șaiszeci de locuri, o mediatecă și o sală de repetiții. În perioada 2006-2011, înaintea ca acesta să fie închis, pentru renovare, CNDB a funcționat la etajele trei și patru ale Teatrului Național București. Scopul lui este să ajute la promovarea spectacolelor, la perfecționarea dansatorilor și la finanțarea dansului contemporan în România. Tot aici se organizează diferite rezidențe pentru artiștii din Europa de Est. Această fotografie din 25 mai 2019 prezintă un moment din spectacolul „Body” al bulgarului, Peter Grudov, la momentul la care se afla încă, în stadiul de proiect.

Conform spuselor directoarei CNDB, Vava Ștefănescu, scena românească are particularitatea de a avea dansatori și coregrafi, provenind din cele mai diverse medii. „Mihaela Dancs a lăsat stomatologia pentru coregrafie, Andreea Novac e licențiată în psihologie, Simona Deaconescu a făcut, în paralel, studii de cinematografie și folosește tehnici multimedia în spectacolele sale. Să nu mai vorbim de Paul Dunca, un artist unic, conectat la multe domenii, de unde și extraordinara sa libertate interioară”, trece în revistă Vava Ștefănescu. Pentru ea, toate aceste căi ieșite din comun „aduc un suflu nou, mai puțin academic și formatat”.

Le budget de l'État roumain pour 2019, annoncé en avril, a révélé des coupes dans toutes les institutions culturelles. Le CNDB a perdu 30 % de financement pour sa programmation. « Cela a commencé dès 2017, explique Vava Ștefănescu. Au total, le budget est 73 % inférieur à celui de 2016. » D'un côté, le salaire des fonctionnaires augmente ; de l'autre, les ressources nécessaires pour mener à bien les projets sont supprimées. Pour les petites structures comme le CNDB, la perte est considérable. Résultat : le Centre a été obligé d'annuler son festival international prévu au mois de juin ainsi que des interventions dans le cadre de la saison France-Roumanie. « 90 % de notre programmation est partie en fumée », regrette Vava Ștefănescu. Une compagnie française a même dû payer de sa poche la part de financement roumaine afin d'être présente à Bucarest.

L'AFCN, l'Administration du fond culturel national, a aussi subi une coupe de 30 %. Créée en 2005, cette institution publique autonome est la seule qui finance des projets culturels innovants et indépendants, incluant la danse contemporaine. « La politique actuelle ne porte aucun intérêt à la culture. Moins de 0,1 % du budget y est consacré, un des taux les plus bas de l'Union européenne », dénonce le chorégraphe Cosmin Manolescu, personnalité de la scène contemporaine. En mai, il a organisé plusieurs manifestations contre les coupes budgétaires et milite depuis le début de son parcours pour la reconnaissance de la danse contemporaine. Il a vu la situation empirer et n'a plus confiance en l'avenir.

« Le seul espoir est un changement politique radical », soutient-il. Les chorégraphes de sa génération évoquent cet âge d'or de la danse contemporaine roumaine du début des années 2000. « C'était une période pleine de créativité. Nous étions tous ensemble, et avec peu d'argent, nous arrivions à réaliser des œuvres audacieuses et profondes, ce qui est moins le cas aujourd'hui », raconte Mihai Mihalcea, chorégraphe et directeur artistique du CNDB. Pour Mihai et Cosmin, le milieu de la danse est désormais trop divisé et ne réussit pas à se renouveler. Les danseurs manquent aussi d'un statut légal. De plus, sans couverture médicale et sans budget pour les répétitions et le travail quotidien, le corps du danseur est de moins en moins performant. Beaucoup sont d'ailleurs partis danser pour des compagnies étrangères.

Lueur d'espoir : en septembre, une « Académie de danse et d'arts performatifs » sera lancée pour former des danseurs contemporains sortant des lycées de danse. Initiée par le CNDB, avec le soutien de l'AFCN et du Goethe Institut, cette formation d'un an et demi comblera l'absence d'une école supérieure pour danseurs dans le pays – et devrait normalement se dérouler dans les locaux du CNDB. Ils seront pris en charge par des chorégraphes professionnels et leur initiation se clôturera par une tournée en Roumanie. « L'enseignement actuel fait naître des chorégraphes, mais pas forcément des danseurs performants, explique Vava Ștefănescu. Cette académie devrait enfin faire le lien entre les deux. »

Annoncé en avril, le budget de 2019 a apporté des coupes dans toutes les institutions culturelles. Le CNDB a perdu 30 % de financement pour sa programmation. « Cela a commencé dès 2017, explique Vava Ștefănescu. Au total, le budget est 73 % inférieur à celui de 2016. » D'un côté, le salaire des fonctionnaires augmente ; de l'autre, les ressources nécessaires pour mener à bien les projets sont supprimées. Pour les petites structures comme le CNDB, la perte est considérable. Résultat : le Centre a été obligé d'annuler son festival international prévu au mois de juin ainsi que des interventions dans le cadre de la saison France-Roumanie. « 90 % de notre programmation est partie en fumée », regrette Vava Ștefănescu. Une compagnie française a même dû payer de sa poche la part de financement roumaine afin d'être présente à Bucarest.

L'Administration du fond culturel national (AFCN) a subi une coupe de 30 %. Créée en 2005, cette institution publique autonome est la seule qui finance des projets culturels innovants et indépendants, incluant la danse contemporaine. « La politique actuelle ne porte aucun intérêt à la culture. Moins de 0,1 % du budget y est consacré, un des taux les plus bas de l'Union européenne », dénonce le chorégraphe Cosmin Manolescu, personnalité de la scène contemporaine. En mai, il a organisé plusieurs manifestations contre les coupes budgétaires et milite depuis le début de son parcours pour la reconnaissance de la danse contemporaine. Il a vu la situation empirer et n'a plus confiance en l'avenir.

Coregraphii din generația lui continuă să evoce vârsta de aur a dansului contemporan din România, ca fiind undeva, la începutul anilor 2000. „A fost o perioadă de creativitate intensă. Eram cu toții, împreună și chiar cu bani puțini, reușeam să punem în scenă niște spectacole îndrăznețe și profunde, ceea ce nu mai e cazul în clipa de față” povestește coregraful, Mihai Mihalcea, director artistic al CNDB. Pentru Mihai și Cosmin, mediul artistic al dansului, deja mult prea divizat, nu mai reușește să se reinventeze. În plus, dansatorii nu beneficiază de un statut legal. Să nu uităm că în lipsa unei asigurări medicale și a unui buget din care să-i fie plătite repetițiile și spectacolele, dansatorul își va vedea corpul uzat din ce în ce mai tare. Este și motivul pentru care mulți au plecat să danseze la companii din străinătate.

Și totuși, există un licăr de speranță: o „Academie de dans și de artele spectacolului” va fi lansată în septembrie, cu scopul de a prelua tinerii absolvenți ai liceelor de coregrafie și a-i forma în arta dansului contemporan. Inițiată de CNDB, cu sprijinul AFCN și al Institutului Goethe, formarea, cu o durată de un an și jumătate, vine să umple golul lăsat de lipsa pe piață a unei școli superioare de dans și se va derula, teoretic, la sediul CNDB. Tinerii vor fi preluați de coregrafi profesioniști și, la sfârșitul perioadei de formare, vor întreprinde un turneu prin România. „Actuala școală de dans formează mai degrabă coregrafi, și mai puțin dansatori performanți” explică Vava Ștefănescu. „Această Academie ar trebui, în sfârșit, să asigure legătura dintre cele două.”

Vous trouverez toutes les informations pour l'achat de photos **page 90**.

Detalii despre modalitatea de achiziționare de fotografii, găsiți la **pagina 90**.

cutting through complexity™

KPMG Enterprise

KPMG Enterprise se consacre exclusivement à aider les propriétaires d'entreprises et les entrepreneurs à conférer de la valeur à leurs activités et à bâtir des entreprises prospères. C'est de fait notre seule raison d'être.

Contact

Jacqueline Laye, Director

Email: jlaye@kpmg.com

AMBITION:
Leader de la transition énergétique

1 milliard
d'euros
chiffre d'affaires

3 secteurs
d'activité

gaz
électricité
services

3.760
collaborateurs

1,8 million
de clients

Infrastructure:
19 600 km de réseau
de distribution
2 fermes éoliennes
100 MW
300 millions de m3 de
capacité de stockage
5,5 millions
d'euros dans
la RSE
1,1 milliard
d'euros

INVESTISSEMENTS
sur la période 2005-2018

ENGIE

ENTRETIEN AVEC L'ARTISTE PEINTRE **ROMAN TOLICI**

Interviu cu pictorul Roman Tolici

Né dans un village à une soixantaine de kilomètres de Chișinău, du temps de l'Union soviétique, Roman Tolici, 45 ans, est installé depuis près de trente ans à Bucarest. Son œuvre, pleine d'acuité et réaliste, en fait un artiste majeur de la scène artistique roumaine contemporaine.

Născut într-un sat aflat la vreo șaizeci de kilometri de Chișinău, pe vremea Uniunii Sovietice, Roman Tolici (45 de ani) trăiește de aproape treizeci de ani la București. În momentul de față, este una dintre figurile cele mai importante ale artei contemporane românești grație lucrărilor sale, picturi cu o viziune pătrunzătoare și realistă.

Regard : Pouvez-vous décrire vos débuts et ce qui a déclenché votre vocation d'artiste ?

Roman Tolici : J'ai commencé très jeune, à trois, quatre ans. Je dessinais comme le font les autres enfants, mais au lieu d'y renoncer vers l'âge de six ans, j'ai continué, toujours plus. J'ai même dit à ma mère que je ne voulais plus aller à la maternelle car il y avait

trop peu d'heures de dessin. Si un enfant dit ça à ses parents aujourd'hui, je pense que leur premier réflexe est de l'emmener voir un psychologue. Mais ma mère a été d'accord et je suis resté à la maison pour dessiner. J'ai donc su très tôt que je voulais devenir peintre. Ma mère était libraire et me laissait emprunter des livres pour enfants ou contenant des illustrations. Je passais mon

temps à recopier tout ce qui me semblait intéressant. Je me rappelle d'un livre sur les légendes de l'Olympe, avec de merveilleuses illustrations. Il y avait aussi tous ces livres qui traitaient de la guerre, avec des images de victoires et de défense de la patrie. À l'époque, tout était politisé, et la guerre était une réalité à cause de la menace atomique. Sous l'Union soviétique, c'était une véritable

De 10 ani susținem cinematografia
în România.

Lumini, motor... asigurare!
Oricât de surprinzător ar fi scriptul, suntem mereu gata de acțiune.

Asigurăm tot ce contează pentru tine.
Ală Groupama: 0374 110 110 www.groupama.ro

 Groupama
Asigurări

obsession. Nous étions éduqués dans cet état d'esprit de lutte, on nous apprenait à mettre des masques à gaz ainsi qu'à nous protéger en cas d'attaque. Avec du recul, ce fut assez traumatisant, au final nous avons été marqués par la guerre sans l'avoir connue.

Vous allez ensuite vivre à Chişinău puis à Bucarest. Comment tout cela s'enchaîne-t-il ?

ont davantage évolué vers l'abstraction et la conceptualisation. L'école soviétique m'a aussi aidé du point de vue de la discipline au travail. Dès dix ans, nous étions soumis à des normes, nous étions bombardés de dessins, de couleurs et d'exercices artistiques. Aujourd'hui, cette façon de faire, un peu perdue, me semble pourtant nécessaire. J'observe un manque à ce niveau-là chez beaucoup de mes collègues, et c'est valable aussi pour l'école occidentale. On y enseigne

sortes de choses. La ville exerce toujours cette fascination sur moi, je m'y déplace sans arrêt avec les yeux d'un touriste en quête de nouveautés. Dans les années 1990, c'était une ville comme Bagdad, trouée par les balles ; tous les stigmates de la période communiste étaient présents. Cela a changé mais pas tant que ça. Bucarest ressemble encore à un champ où s'accumulent des choses sans logique, avec un tracteur détraqué au bord du chemin. Lorsque c'est trop propre, l'artiste s'ennuie. Un esprit d'aventure plane au-dessus de Bucarest, de la Roumanie en général, et c'est très stimulant.

L'inspiration n'est donc pas un problème, par contre le temps qu'on accorde à ses idées peut en être un. Ma peinture prend beaucoup de temps car elle est réaliste. Je dois sans cesse trier parmi mes esquisses et ma documentation. Je travaille aussi beaucoup sur la base de photos, je photographie tout ce qui me saute aux yeux, presque de manière compulsive, les gens, les lieux, des situations. Le beau existe en tout. J'observe la photo et la recompose. Mes peintures sont d'abord réalistes mais j'y insuffle une once de mystère. Beaucoup de mes tableaux semblent être au premier abord des photographies presque banales, mais en y regardant de plus près, vous apercevrez des éléments cachés, des nuances et plusieurs grilles de lecture. J'essaie de stimuler le spectateur, de le bousculer.

Quel est le plus compliqué, appliquer le filtre adéquat sur une réalité ou bien avoir l'œil complètement libre ?

Les deux. Les filtres sont nombreux, mais le courage et l'acuité consistent à appliquer le filtre précisément non adapté, car mon but est de montrer les choses sous un angle nouveau. L'œil libre est également important afin d'interpréter les choses en toute liberté. Nous avons l'impression, à tort, qu'après un siècle de révolutions artistiques, où tous les dix ans sont apparus des courants radicalement différents, il n'y a plus rien à inventer. Certes, aujourd'hui, les tendances ne sont plus autant marquées, mais cela permet de faire ce que l'on veut, et sans pression. Dans mon cas, j'essaie de bien comprendre pourquoi telle chose déclenche le désir de créer. Prenez ce tableau derrière moi, avec deux gendarmes transportant des barrières devant un ciel étoilé. Tout est parti d'une photo que j'ai

prise en voiture en passant par Piaţa Victoriei. Le contexte n'a ici aucune importance. Le tableau s'insère dans une série où j'ai travaillé la matière noire, cette matière hypothétique. En la plaquant sur une action banale comme celle-ci, les choses prennent une autre tournure. Est-ce que ces gendarmes nous libèrent ou nous enferment dans quelque chose d'immense comme l'univers ? Et il est impossible de savoir s'ils partent ou s'ils arrivent, on ne sait pas ce qu'ils peuvent nous imposer et jusqu'où ils peuvent aller.

Comment était structuré le monde de l'art en Roumanie lorsque vous avez terminé vos études ?

En 1998, la Roumanie n'était ni dans l'UE, ni dans l'Otan. Internet n'existait pas et il n'y avait aucune galerie d'art privée à Bucarest. Les perspectives étaient limitées. J'ai donc travaillé comme illustrateur dans la publicité pendant dix ans pour une grande agence, Leo Burnett, avec des gens très bien. Mais c'était alimentaire, je travaillais à mi-temps afin de garder du temps pour moi. J'ai donc tâtonné, fait de l'animation, de la BD et du graphisme avant de revenir pour de bon à la peinture. En 2000, nous étions un groupe d'amis dans la même situation, et on se demandait quoi faire. Il n'y avait pas de lieux

pour s'exprimer et il était difficile de voyager, c'était vraiment une période compliquée. Cela nous a aussi rendu plus mûrs. Nous avons lancé la première galerie privée de Bucarest, *De interes*. Petit à petit, cela s'est développé. Mais la peinture était considérée comme morte, le conceptuel était en vogue, la vidéo, les performances. Avec mes amis, nous nous demandions sans cesse quoi faire de notre peinture. Nous voulions simplement vendre notre travail, non pas chercher des financements pour réaliser des projets qui ne trouvent pas leur public. Nous voulions faire quelque chose d'honnête, de qualité, et en vivre. En dix-huit ans, les choses ont bien changé. Les gens me demandent souvent pourquoi je ne suis pas parti à l'Ouest, mais plus on avance en âge, plus on relativise. Et puis je peux désormais voyager facilement. Mon activité se concentre dans mon atelier, peu importe qu'il soit à Bucarest ou à Berlin. Internet a dynamité les frontières, c'est l'invention du siècle et cela a tout changé en profondeur.

Ce n'est finalement pas plus dur d'être artiste ici qu'ailleurs...

Les artistes en général sont en retrait, ce sont souvent des sociopathes. Il faut aimer rester seul dans son atelier, ici ou ailleurs. Surtout,

le système capitaliste a pris le monde de l'art par surprise et il a fallu s'adapter. C'est dur aussi pour les galeries, tout le monde travaille d'arrache-pied. Personne ne roule sur l'or, l'art est toujours une sorte d'idéal, surtout à notre époque où les choses ne sont plus influencées par des commandes officielles. Certes, il reste des demandes disons sociales, avec les biennales ou les projets sur des thèmes précis comme les minorités, les LGBT, le climat. Certains misent sur ce paradigme pour exister, ce n'est pas mon cas. Pour ce qui est du marché de l'art en Roumanie, les choses sont loin d'être roses, même si c'est la Suisse par rapport à la Moldavie. Il n'y a pas une masse suffisante de collectionneurs ou de gens disposés à payer pour de l'art. Bien que les gens qui gagnent de l'argent commencent à se constituer un patrimoine artistique, on part de très loin. La question se pose parfois dans ces termes : j'ai une belle maison, que pourrais-je mettre sur mes murs blancs qui ne soit pas de chez Ikea ? C'est un peu la première étape. De là à devenir collectionneur, la route reste longue.

Propos recueillis par Benjamin Ribout
Photo : Mihai Barbu

<http://www.romantolici.ro/>

Je suis parti à dix ans faire l'école d'art de Chişinău. J'ai donc quitté jeune mon village pour vivre en internat, quelque chose entre la prison, l'armée et l'orphelinat. Mais l'enseignement académique y était excellent. Et cinq ans plus tard, grâce à la Perestroïka et à la Révolution roumaine, j'ai pu partir pour Bucarest et suivre les cours du lycée d'art Nicolae Tonitza. Quand je suis arrivé en Roumanie, en 1990, j'avais 15 ans et je ne connaissais rien d'autre que la peinture. Je découvrais un autre monde. Très vite, j'ai fait en sorte de m'intégrer en évitant de me limiter à la communauté moldave. L'enseignement dans ce lycée m'a paru très différent de l'école soviétique. Mes collègues étaient moins bien formés que moi, mais c'était plus détendu. L'accent était mis sur la formation d'un esprit artistique plutôt que sur les capacités techniques. Ceci étant, l'école classique russe m'a beaucoup influencé. De là sans doute mon approche figurative, voire même photographique qui tend vers le réalisme, alors qu'ici les choses

moins la réalisation parfaite du dessin et de la couleur. Certes, tout cela est compensé par la structuration d'une démarche artistique qui n'existe pas chez les artistes de l'ancien espace soviétique, où je constate à l'inverse des lacunes du point de vue conceptuel. Ils peignent de façon extraordinaire mais ne savent pas conceptualiser.

Quels liens entretenez-vous avec Bucarest ? Cette ville vous inspire-t-elle ?

Bucarest m'a plu immédiatement. La diversité architecturale y est impressionnante. Ce qui n'est pas beau contribue à la beauté de l'ensemble. J'ai visité Prague et j'en suis revenu avec l'impression que je n'avais rien à ajouter à ce que j'avais vu, tout y est parfait, rien ne sort du cadre. Ici, les choses sont vivantes, dures voire sauvages. Comme les gens d'ailleurs. C'est un endroit propice à la création ; nous avons là une matière très diverse d'où peuvent s'extraire toutes

PRÈS DES ROUMAINS, TOUT AU LONG DE LEUR VIE

La santé, tout comme la vie, représente un voyage, avec ses hauts et ses bas, avec ses difficultés, plus ou moins importantes, permanentes ou transitoires. Dans ce voyage, en tant que partenaire pour la santé, Sanofi reste près des Roumains tout au long de leur vie. Notre but est de protéger et de soutenir ceux qui sont confrontés à des problèmes de santé, et de les aider à jouir pleinement de leur vie.

SANOFI Empowering Life

Regard: Ne puteți vorbi despre începuturile carierei dumneavoastră și despre elementul declanșator al vocației dumneavoastră de artist?

Roman Tolici: Am început de foarte tânăr, la trei, patru ani. Desenam ca toți ceilalți copii, dar, în loc să renunț pe la vârsta de șase ani, cum se întâmpla, am continuat să lucrez din ce în ce mai mult. Chiar i-am spus mamei mele că nu mai vreau să merg la grădiniță, pentru că erau prea puține ore de desen. Dacă, azi, un copil le-ar spune părinților așa ceva, cred că primul lor reflex ar fi să-l ducă la psiholog. Dar mama a fost de acord, așa că am rămas acasă să desenez. Am știut, așadar, destul de devreme că voiam să devin pictor. Mama lucra la o librărie și mă lăsa să împrumut cărți pentru

La vârsta de zece ani, am plecat la școala de artă din Chișinău. Mi-am părăsit satul și am locuit în internat, care era ceva între închisoare, armată și orfelinat. Dar învățământul – ceea ce ni se predă – era excelent. Cinci ani mai târziu, mulțumită Perestroikii și Revoluției române, am putut să vin la București și să urmez cursurile Liceului de artă „Nicolae Tonitza”. Când am sosit în România, în 1990, aveam 15 ani și nu știu nimic altceva în afară de pictură. Descopeream, astfel, o altă lume.

Imediat, am făcut în așa fel încât să mă integrez în mediu, fără să mă limitez la comunitatea moldovenească. La liceu, predarea mi s-a părut foarte diferită față de școala sovietică. Colegii mei erau mai puțin pregătiți decât mine, dar atmosfera era mult mai relaxată. Se puneau accentul mai degrabă pe formarea

artiștii din spațiul ex-sovietic nu îl au, artiști la care observ lacune din punct de vedere conceptual. Ei pictează extraordinar, dar nu știu să conceptualizeze.

Care este relația pe care o aveți cu Bucureștiul? Vă inspiră acest oraș?

Bucureștiului îi-a plăcut imediat. Diversitatea lui arhitecturală este impresionantă. Iar ceea ce nu e frumos contribuie la frumusețea întregului. Am vizitat Praga și am revenit acasă cu sentimentul că nu aș fi putut adăuga nimic la ceea ce văzusem, totul era perfect acolo, nu era nicio excepție de la această regulă. Aici, construcțiile au viață, sunt dure, sălbatiche chiar. Ca și oamenii, de altfel. E un loc propice pentru creație; materia pe care o avem la dispoziție are o mare diversitate și din ea se pot extrage tot felul de lucruri. Și azi, Bucureștiul continuă să exercite aceeași fascinație asupra mea, îl străbat în continuare cu ochii turistului în căutare de noutăți. În anii 1990, semăna cu Bagdadul, ciurrit de gloanțe; se puteau vedea toate stigmatele perioadei comuniste. Acum s-a mai schimbat, dar nu prea mult. Orașul seamănă în continuare cu un câmp pe care se adună tot felul de lucruri, fără nicio logică, și cu un tractor hărbit cu mârșenia drumului din vecinătate. Când totul e prea curat, artistul se plictisește. În aerul Bucureștiului, al României, se simte spiritul aventurii, ceea ce e foarte stimulator. Nu inspirația e, deci, o problemă, ci timpul pe care îl putem investi în ideile noastre. Genul de pictură pe care îl fac eu necesită mult timp, pentru că e realist. Trebuie constant să fac curat prin schițe și documentație. Lucrez foarte mult, de asemenea, pe baza fotografiilor, fotografiez tot ce-mi agită privirea, aproape compulsiv, oameni, locuri, situații. Frumოსul e peste tot. Privesc fotografia și o recompun. Lucrările mele sunt, la început, realiste, dar le insuflu o undă de mister. Multe din tablourile mele par a fi niște fotografii aproape banale, la prima vedere, dar dacă le privești mai cu atenție, vei observa elemente ascunse, nuanțe și câteva grile de lectură. Încerc să-l provoc pe spectator, să-l brushez.

Ce anume e mai complicat, să aplici filtrul potrivit pe o realitate dată, sau să ai o viziune complet liberă?

Și una și alta. Filtrele sunt numeroase, dar adevăratul curaj și adevărata îndrăzneală constau tocmai în alegerea filtrului nepotrivit, pentru că scopul meu este acela de a arăta lucrurile într-o nouă perspectivă. Viziunea liberă este la fel de importantă pentru a interpreta lucrurile fără niciun fel de constrângeri. Avem

impresia, greșită, că după un secol de revoluții artistice, pe durata căruiua curențe radical diferite au apărut la fiecare zece ani, nu mai e nimic de inventat. Desigur, în momentul de față, tendințele nu mai sunt atât de puternice, iar această situație ne permite să facem ce dorim, fără presiune. În cazul meu, încerc să înțeleg cât mai bine de ce un anumit lucru trezește dorința de a crea. Uitați-vă, de exemplu, la acest tablou din spatele meu, cu doi jandarmi care transportă garduri, având cerul înstelat drept fundal. Totuși începuse de la o fotografie pe care am făcut-o, în datașină, în Piața Victoriei. Contextul nu are aici nicio importanță. Tabloul face parte dintr-o serie în care am abordat materia neagră, această materie ipotetică. Placând-o pe o acțiune atât de banală, lucrurile iau o altă întorsătură. Oare jandarmii cu pricina ne eliberează sau ne închid într-o înmăsurare mare cât universul? E imposibil de aflat dacă tocmai au sosit sau dacă pleacă, nu știm ce ne pot obliga să facem sau cât de departe sunt dispuși să meargă.

Cum era structurat mediul românesc al artelor vizuale la finalul studiilor dumneavoastră?

În 1998, România nu era nici în UE, nici în NATO. Internetul nu exista, după cum, în București, nu exista nicio galerie de artă particulară. Perspectivile erau limitate. Timp de zece ani, am lucrat ca ilustrator pentru o mare agenție de publicitate, Leo Burnett, cu niște colegi foarte buni. Dar era doar o ocupație care

imi asigura niște venituri, lucram doar o jumătate de normă pentru a mai avea timp și pentru mine. Am încercat multe, am făcut animație, bandă desenată și grafică înainte de a reveni la pictură. În 2000, eram un întreg grup de prieteni în această situație și ne întrebam ce am putea să facem. Nu era vreun loc în care să ne putem exprima, era dificil să călătorești, era cu adevărat o perioadă complicată. Dar ne-a ajutat să ne maturizăm. Astfel, am lansat prima galerie independentă din București, De interes. Încetul cu încetul, aceasta s-a dezvoltat. Doar că pictura era considerată o artă moartă; la modă era conceptualul, video-ul, performanțele-urle. Împreună cu prietenii mei, ne întrebam fără încetare ce să facem cu pictura pe care o practicăm. Noi voiam doar să ne putem vinde lucrările, nu să căutăm finanțări pentru proiecte care nu-și găseau niciun public. Voiam să facem ceva onest, de calitate și să putem trăi din asta. În opțișpezece ani, lucrurile s-au schimbat mult. Unii mă întreabă de ce nu am plecat în Vest, dar cu cât înaintezi în vârstă, cu atât relativizezi mai mult lucrurile. Acum pot să călătoresc cu ușurință. Activitatea mea se desfășoară într-un atelier și nu contează dacă acesta se află la București sau la Berlin. Internetul a aruncat frontierele în aer, este invenția secolului care a schimbat totul în profunzime.

În definitiv, nu e mai dificil să fii artist aici decât în altă parte...

În general, artiștii se țin de-o parte, sunt adesea sociopați. Trebuie să-ți placă să stai singur în atelier, aici sau în altă parte. Peste tot, mediul artistic a fost luat prin surprindere de sistemul capitalist și a trebuit să ne adaptăm. E greu și pentru galerii, toată lumea muncește pe brânci. Nimeni nu o duce prea bine, arta rămâne un fel de ideal, mai ales în timpurile noastre când jocurile nu mai sunt făcute de comenzile oficiale. Desigur, mai există cereri sociale, să spunem, pentru bienale sau pentru proiectele pe teme precise precum minoritățile, comunitatea LGBT, climatul. Unii mizează tocmai pe această paradigmă pentru a supraviețui, ceea ce nu e cazul meu. Dacă vorbim de piața de artă în România, situația e departe de a fi roz, chiar dacă România pare a fi Elveția în comparație cu Republica Moldova. Nu există o masă suficientă de colecționari sau de oameni dispuși să plătească pentru artă. Deși cei care câștigă bani au început să-și adune un mic patrimoniu artistic, suntem încă foarte puși. Întrebarea se pune uneori chiar în acești termeni: am o casă frumoasă, ce aș putea să pun pe pereții mei albi și goi, care să nu fie cumpărat de la Ikea? Aceasta ar fi prima etapă. De aici și până la a deveni colecționar, e cale lungă.

A consemnat Benjamin Ribout
Foto: Mihai Barbu

<http://www.romantolici.ro/>

Când am sosit în România, în 1990, aveam 15 ani și nu știam nimic altceva în afară de pictură.

Descopeream, astfel, o altă lume.

Imediat, am făcut în așa fel încât să mă integrez

în mediu, fără să mă limitez la comunitatea

moldovenească. La liceu, predarea mi s-a părut foarte

diferită față de școala sovietică. Colegii mei erau mai

puțin pregătiți decât mine, dar atmosfera era mult mai

relaxată. Se punea accentul mai degrabă pe formarea

unei conștiințe artistice decât pe capacitățile tehnice.

copii sau cu ilustrații. Îmi petreceam timpul copind tot ce găseam interesant prin ele. Îmi amintesc o carte despre legende Olimpului cu niște ilustrații minunate. Mai erau și cărțile de război, cu imagini despre victorie și apărarea țării. Pe vremea aceea, totul era politizat, iar războiul era o realitate imediată, din cauza amenințării atomice. O adevărată obsesie în timpul Uniunii Sovietice. Eram cu toții educați în acest spirit belicos, eram învățați cum să ne punem mâinile de gaz sau cum să ne apărăm în eventualitatea unui atac. Uitându-mă în urmă, îmi dau seama că era destul de traumatizant; în fapt, am fost cu toții marcați de război, fără să-l fi cunoscut nicodată.

unei conștiințe artistice decât pe capacitățile tehnice. Acestea fiind spuse, școala clasică rusă m-a influențat foarte mult. Abordarea mea figurativă, aproape fotografică, tinzând spre realism, provine fără îndoială de acolo, în timp ce în România m-am orientat spre abstractizare și conceptualizare. Școala sovietică m-a ajutat și din punctul de vedere al disciplinei de lucru. Încă de când aveam zece ani, eram supuși unor constrângeri, eram bombardat cu desene, culori și exerciții artistice. Azi, această modalitate de formare, care s-a cam pierdut între timp, mi se pare necesară. Constat lacune, din punctul ăsta de vedere, la mulți dintre colegii mei și ceea ce spun e valabil și pentru școala occidentală. Acolo, se predau mai puțin tehnice de realizare perfectă a desenului și a culorii. Desigur, toate astea sunt compensate de structurarea unui demers creator pe care

Ulterior v-ați mutat la Chișinău, iar apoi la București. Cum s-au petrecut lucrurile?

LA CHRONIQUE de Matei Martin

journaliste à Radio România Cultural
et *Dilema veche*

Cronica lui Matei Martin
Jurnalists la
Radio România Cultural și
Dilema Veche

À présent, quel passé ?

Le maire adjoint de Bucarest a récemment annoncé vouloir ériger une statue du maréchal Ion Antonescu. Aurelian Bădulescu n'est que le dernier d'une longue liste à proposer une telle démarche. Heureusement, une loi datant de 2002 interdit les organisations et les symboles à caractère fasciste, raciste ou xénophobe, ainsi que le culte de la personnalité des personnes coupables de crimes contre l'humanité. Le dictateur qui a associé la Roumanie aux nazis lors de la Seconde Guerre mondiale et a activement participé aux déportations de milliers de Juifs ne pourra donc pas être contemplé sur un socle.

Quant aux crimes du communisme, ils ont été officiellement condamnés en 2006 par l'État Roumain suite à une déclaration politique du président. Ceci étant, il n'y a pas de loi qui interdise de manière explicite et univoque l'activité communiste. Raison pour laquelle plusieurs députés et sénateurs de l'Union Sauvez la Roumanie (USR) ont avancé une proposition législative visant à interdire les organisations et la propagande communistes. Ce projet compte appliquer à la propagande communiste le même régime juridique existant pour la propagande et les activités fascistes : les deux totalitarismes qui ont ravagé la Roumanie au 20ème siècle seraient ainsi traités de la même façon.

Cette loi interdirait la création d'organisations communistes, la promotion dans l'espace public de la doctrine communiste, la négation des crimes du communisme ou de ses effets néfastes, mais également la diffusion de symboles communistes. Seront exemptés de cette loi les activités dans l'intérêt de l'art et de la science, ainsi que les débats d'intérêt public. Selon les initiateurs, le projet garantirait aussi aux Roumains que la restauration d'un régime communiste totalitaire soit impossible.

Mais l'initiative provoque de vives controverses, surtout à gauche. On lui reproche des formulations vagues, qu'elle ne fait pas de distinction entre socialisme et communisme totalitaire, son opportunisme politique et son inadéquation historique – comparer le communisme au fascisme serait illégitime. De plus, le projet de loi est incompatible avec la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, qui a déjà condamné la Roumanie pour avoir refusé d'enregistrer un parti communiste. Sans parler des contradictions avec la Constitution roumaine garantissant la liberté d'expression. Des interdictions similaires ont été proposées en Ukraine, en Lituanie, en Lettonie et en Bulgarie. Dans d'autres pays, ce type de projet a été rejeté parce qu'il compromettrait la liberté d'expression.

Partout dans les anciens pays communistes, il semblerait qu'une certaine nostalgie mais aussi la douloureuse transition économique provoquent l'imaginaire politique. Mais a-t-on vraiment besoin d'une loi qui interdise les symboles et la propagande communistes ? Si c'est pour prévenir une éventuelle restauration du régime communiste – plus qu'hypothétique –, l'argument est un peu faible, l'adoption d'une telle loi ne suffira pas. Il faudrait plutôt une démarche à la fois critique et plus sereine de l'histoire. Et surtout, davantage d'éducation. En classe, dans les musées, dans les médias.

Trecutul la timpul prezent

Recent, viceprimarul orașului București a anunțat că ar vrea să ridice o statuie a mareșalului Ion Antonescu. Aurelian Bădulescu este doar ultimul dintr-o lungă listă de personaje politice care a propus asta. Din fericire, o lege din 2002 interzice organizațiile și simbolurile fasciste, rasiste sau xenofobe, precum și cultul personalității celor vinovați de crime împotriva umanității. Dictatorul care a asociat România cu naștii în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și care a participat în mod activ la deportările a mii de evrei nu va ajunge pe un soclu.

Cît privește crimele comunismului, acestea au fost condamnate oficial în 2006 de statul român în urma unei declarații politice a președintelui. Cu toate acestea, nu există nici o lege care să interzică în mod explicit și neechivoc activitatea comunistă. Motiv pentru care mai mulți deputați și senatori ai Uniunii Salvați România (USR) au înaintat o propunere legislativă de interzicere a organizațiilor și propagandei communiste. Acest proiect intenționează să aplice propagandei communiste același regim juridic existent pentru propaganda fascistă: cele două sisteme totalitare care au devastat România în secolul 20 vor putea fi tratate simetric.

Legea ar interzice crearea organizațiilor comuniste, promovarea în spațiul public a doctrinei comuniste, negarea crimelor comunismului sau a efectelor sale negative, precum și afișarea simbolurilor comuniste. Exceptate vor fi activitățile în interesul artei și științei, precum și dezbaterile de interes public. Potrivit inițiatorilor, proiectul ar constitui o garanție că un regim comunist totalitar nu va mai putea fi instaurat în România.

Însă inițiativa provoacă controverse aprinse, mai ales în mediile de stînga. Sînt contestate formulările vagi, care lasă loc de interpretări, i se reproșează faptul că nu face distincție între socialism și comunismul totalitar, îi e denunțat oportunismul politic și inadecvarea istorică, inclusiv faptul că a compara comunismul cu fascismului ar fi nelegitim. În plus, așa cum e formulat, proiectul de lege este incompatibil cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a condamnat deja România pentru refuzul de a înregistra un partid comunist. Ca să nu mai vorbim de contradicția cu Constituția României, care garantează libertatea de exprimare. Interdicții similare au fost propuse în Ucraina, Lituanie, Letonia și Bulgaria. În alte țări, legi asemănătoare au fost respinse pentru că puneau în pericol libertatea de exprimare.

În rândul fostelor țări comuniste se pare că o anumită nostalgie, dar și tranziția economică dureroasă, încă suscită imaginarul politic. Dar avem într-adevăr nevoie de o lege care interzice simbolurile și propaganda comuniste? Dacă legea va fi adoptată cu scopul de a preveni o eventuală, mai mult decât ipotetică reinstaurare a regimului comunist, argumentul este fragil, căci o asemenea lege nu va fi suficientă. E nevoie, în schimb, de o abordare mai critică și mai senină a istoriei. Și, mai presus de toate, de mai multă educație. În școli, în muzee, în mass-media.

SAISON SEZONUL FRANCE-ROMÂNIA ROMÂNIE-ȚARA 2019

CAMPUS FRANCE
ROMÂNIE-ȚARA 2019

LA CARAVANE DES ÉTUDES EN FRANCE

En Roumanie du 6 mai au 7 juin 2019
6 mai Bucarest **7 mai** Timisoara **8 mai** Oradea **9 mai** Baia Mare
10 mai Dej **13 mai** Cluj-Napoca **14 mai** Alba-Iulia
16 mai Galati **17 mai** Constanta **21 mai** Iasi
22 mai Botosani **23 mai** Suceava **24 mai** Focsani
27 mai Targoviste **28 mai** Pitesti **29 mai** Craiova
3 juin Brasov **4 juin** Ploiesti **6 juin** Buzau **7 juin** Bucarest

roumanie.campusfrance.org
/CampusFranceRoumanie

Une douzaine de points de passage – comme ici, à Sănătăuca (RM) – permettent de rallier la République de Moldavie à la Transnistrie. Moyennant quelques billets, les autorités du territoire russophone y délivrent des permis de séjours temporaires aux touristes.

O duzină de puncte de trecere a frontierei - ca cel de la Sănătăuca (RM) - unesc Republica Moldova de Transnistria. Contra cost, turiștii pot obține de la autoritățile din teritoriul rusofon permise de ședere temporară.

Les symboles du communisme restent légion à Tiraspol, la capitale transnistrienne, où le palais présidentiel fait face à une statue de Lénine et à un char d'assaut. Au cœur du parc voisin, le drapeau russe domine la statue du général Alexandre Souvorov, fondateur de la cité, et les étendards des principales villes du pays. Le Dniestr coule tout près, à une centaine de mètres.

Simbolurile comuniste sunt literă de lege la Tiraspol, capitala transnistreană, acolo unde palatul prezidențial stă față-n față cu statuia lui Lenin și cu un tanc de luptă. În inima parcului din apropiere, drapelul rus domină statuia generalului Aleksandr Suvorov, întemeietorul orașului și steagurile principalelor orașe din țară. În apropiere, la nici o sută de metri, curge Nistrul.

À seulement quelques kilomètres de Tiraspol, le village de Bîcioc (RMT) semble coupé du monde. Au bout de cette rue calme se trouve pourtant l'un des postes-frontières reliant la République moldave du Dniestr à son voisin.

La câțiva kilometri distanță de Tiraspol, satul Bîcioc (RMT) pare rupt de lume. Cu toate acestea, la capătul acestei ulițe liniștite se află unul din posturile de frontieră ce leagă Transnistria de vecina ei, Republica Moldova.

Le village de Goian (RMT), situé sur une presqu'île, est relié au reste de la Transnistrie par une fine bande de terre. On y accède par une route escarpée d'où l'on peut admirer l'un des plus beaux points de vue sur le fleuve.

Situat pe o peninsulă minuscule, Goian (RMT) este legat de restul Transnistriei de o limbă de pământ. Ca să ajungi acolo, trebuie să o iei pe un drum abrupt de unde poți avea parte de una dintre cele mai frumoase priveliști asupra fluviului.

C'est dimanche à Criuleni (RM). Pendant que des familles profitent du soleil au bord de l'eau, d'autres s'occupent de leur bétail. Côté moldave, on élève moutons, vaches et chevaux ; autant d'animaux qu'on ne croise qu'à de très rares exceptions sur la rive transnistrienne. Le fleuve, lui, joue pleinement son rôle de frontière : aucune embarcation, aussi petite soit-elle, ne semble vouloir s'aventurer sur ses eaux calmes.

Duminica, la Criuleni (RM). În timp ce unii profită de soare pe malul apei, alții se ocupă de animale. Pe malul moldovenesc, oamenii cresc oi, vaci și cai; pe cel transnistrean, rar vezi picior de animal. Aici, fluviul își ia în serios rolul de frontieră: nicio ambarcațiune, fie ea cât de mică, nu are curajul să se aventureze pe apele liniștite.

Le cimetière de Delacău (RM). Dans de nombreux cas, le bourg situé sur la rive opposée est un homonyme, signe de l'unité passée de la région.

Cimitirul din Delacău (RM). Sunt nenumărate cazurile în care așezarea de pe malul celălalt poartă același nume, în amintirea unității pierdute a regiunii.

Ballotée entre la Roumanie et la Russie, l'histoire de la République de Moldavie a toujours été tumultueuse. Le 27 août 1991, le pays s'affranchit une nouvelle fois de la tutelle soviétique et devient indépendant. Alors qu'une période de paix semble se dessiner, la République moldave du Dniestr proclame son indépendance dès le mois de novembre. S'en suivront de violents combats armés qui feront, à l'été 1992, plusieurs centaines de morts dans chaque camp. Un cessez-le-feu est finalement signé le 21 juillet, et une force de maintien de la paix est déployée le long du Dniestr.

Un quart de siècle plus tard, la situation s'est calmée sur les rives du fleuve. Une douzaine de points de passage permettent aujourd'hui de circuler – sous haute surveillance militaire – d'une rive à l'autre du Dniestr, sur les 400 kilomètres qui font office de frontière intérieure. Mais les russophones de Transnistrie n'ont pas pour autant abandonné leurs velléités de rattachement à Moscou. Un choix qu'ils ont notamment affirmé par le biais d'un référendum en 2006, dont le résultat n'a pas été reconnu par la communauté internationale. Pas même par la Russie, qui utilise pourtant le territoire comme une base avancée aux portes de l'Union européenne.

Si le drapeau aux trois bandes horizontales rouge-verte-rouge flotte fièrement à Tiraspol, la situation politique de la Transnistrie – qui a refusé de discuter d'une réunification du pays avec la République de Moldavie en 2017 – reste dans l'impasse.

Înghesuită între România și Rusia, Republica Moldova a avut dintotdeauna o istorie zbuciumată. La 27 august 1991, țara iese încă o dată de sub tutela sovietică și devine independentă. Dar iată că, în timp ce pacea pare instaurată, Republica moldovenească nistreană decide în noiembrie să-și proclame independența. Urmează o perioadă de lupte violente soldată, în vara lui 1992, cu câteva sute de morți de ambele părți. Pe 21 iulie, se semnează, în sfârșit, un acord de încetare a focului și o forță de menținere a păcii este desfășurată de-a lungul Nistrului.

Un sfert de secol mai târziu, lucrurile par a se fi liniștit de ambele părți ale fluviului. O duzină de puncte de trecere a frontierei permit astăzi, circulația, sub înaltă supraveghere militară, de pe un mal pe altul, de-a lungul celor 400 de kilometri de frontieră interioară.

Cu toate astea, rusofonii din Transnistria nu au renunțat la dorința lor de a se alipi Moscovei. O dorință pe care și-au exprimat-o cu ocazia unui referendum, în 2006, al cărui rezultat nu a fost recunoscut de comunitatea internațională. Nici măcar de Rusia care se folosește de acest teritoriu ca de o bază avansată la porțile Uniunii europene.

Chiar dacă drapelul cu trei benzi orizontale roșu-verde-roșu flutură mândru la Tiraspol, situația politică din Transnistria - care, în 2017, a refuzat să discute despre o posibilă reunificare cu Republica Moldova - rămâne incertă.

Et après ?

Le vote des Roumains du 26 mai dernier fut avant tout un appel pour une vie meilleure. C'est de cette façon que les partis politiques doivent le comprendre. Et quelle que soit la majorité qui s'installera au pouvoir dans les mois à venir, elle aura la charge de mettre en place une nouvelle politique économique. Mais quels sont les besoins de la Roumanie en la matière ?

En premier lieu, réduire le déficit commercial, qui est trop important. Les Roumains consomment beaucoup et surtout des biens importés. À un moment donné, l'illusion d'une amélioration du niveau de vie affaiblira davantage le leu et fera croître l'inflation. Les autorités n'ont toujours pas expliqué qu'une forte consommation est une bonne chose tant qu'elle est surtout couverte par la production interne. De fait, le niveau de vie des Roumains continue d'être l'un des plus bas en Europe.

Après 1989, la principale préoccupation des gouvernants, toujours à la chasse au vote, a été de redistribuer la production nationale, non pas de l'augmenter.

Quand l'économie est dans l'excès, le marché la corrige de façon plus ou moins brutale. Il faudrait donc que ces corrections se fassent plutôt de façon douce, sans quoi la rue pourrait donner de la voix.

La Roumanie a ensuite besoin d'une politique salariale cohérente. Les fonctionnaires sont effectivement peu rémunérés et beaucoup préfèrent partir à l'étranger pour gagner davantage. Il était donc nécessaire de mieux les payer. À la condition de le faire à petites doses, sans brûler les étapes. Or, les hausses soudaines des salaires dans la fonction publique ont chamboulé le marché du travail, beaucoup qui évoluaient dans le privé ont voulu changer pour le secteur public, d'autant que celui-ci offre une plus grande sécurité de l'emploi.

La Roumanie a besoin d'autoroutes, de meilleures infrastructures pour la santé, et d'un système éducatif mieux pensé. Elle a besoin d'encourager l'innovation et les investissements dans la recherche. Elle a besoin d'une meilleure collecte des taxes.

Regardons un peu quelques-unes des grandes lignes des programmes économiques des principales formations politiques.

PSD : Il a certaines propositions valables, mais pèchent par l'excès de ses dépenses publiques. *#wageledgrowth* ne fonctionne pas pour l'économie roumaine, les coûts de cette politique sont difficiles à gérer.

PNL : L'annulation de la TVA fractionnée, l'élimination des accises spéciales pour les carburants et de la surimposition des contrats en part time sont de bonnes choses. L'augmentation de la contribution de 3,7 à 6% au deuxième pilier pour la retraite est également, dans un premier temps, une bonne idée. Sans pour autant en arriver à une baisse radicale de la retraite publique.

USR-PLUS : Quelques idées qui pourraient se concrétiser : l'annulation des retraites spéciales, l'accent sur l'investissement dans les infrastructures, l'introduction de règles dans l'utilisation des emprunts publics afin qu'ils soient utilisés pour des investissements productifs, la priorité des investissements dans les zones peu développées, ce qui permettrait une intégration plus rapide au sein de la zone Euro.

Bref, tous les grands partis promettent des investissements, ou l'adhésion à la monnaie unique européenne ; ils diffèrent seulement dans la manière d'y arriver. L'idéal est que le cheminement vers ces objectifs soit le moins difficile possible pour la société. Il faudrait pour cela que l'orgueil des partis soit mis de côté, et que les décideurs prennent chacune des meilleures propositions et les harmonisent au sein de leurs stratégies.

ȘI APOI?

Votul din 26 mai al românilor a fost pentru a se câștiga bunăstare. Asta ar trebui să înțeleagă partidele politice. Orice majoritate care va ajunge la putere, în lunile viitoare, ar trebui să aplice o nouă politică economică. Dar care ar fi nevoile României în materie de politici economice?

În primul rând, reducerea deficitului comercial. E prea mare. Românii consumă mult și preponderent din importuri. Iar, la un moment dat, această iluzie a bunăstării prin consum se va vedea într-un leu mai slab sau într-o inflație mai mare. Autoritățile nu și-au găsit încă timp să explice că nivelul mare de consum este în raport cu cât poate acoperi producția internă. De fapt, românii au avut dintotdeauna unul dintre cele mai scăzute niveluri de viață din Europa.

După 1989, principala preocupare a guvernanților, mereu în goană după voturi, a fost redistribuirea producției naționale, nu creșterea ei.

Când economia face excese, piața le corectează mai abrupt sau mai lent. De dorit ar fi ca aceste corecții să se facă lent, pentru a nu asista la mișcări sociale.

Pe urmă, România are nevoie de politici salariale coerente. Într-adevăr, funcționarii Statului câștigau puțin și mulți preferau să plece în străinătate pentru a obține un venit mai mare. Era nevoie, fără îndoială, de creșteri salariale. Cu singurul amendament că acestea trebuiau făcute în doze mai mici, fără să ardem etapele. Creșterile bruște ale salariilor publice au distorsionat piața, iar mulți dintre cei care lucrau în mediul privat au preferat să se mute la Stat, mai ales că siguranța locului de muncă devenea mai mare. România are nevoie de autostrăzi, de o infrastructură mai performantă în sănătate, și de o educație mai bine gândită. Are nevoie de încurajarea inovării, a investițiilor în cercetare. Are nevoie de o mai bună colectare a taxelor.

Să ne uităm câteva dintre liniile generale ale programelor economice ale principalelor partide politice.

PSD: Vine cu propuneri valide, dar și cu câteva excese fiscale. *#wageledgrowth* nu funcționează într-o economie cum e cea a României decât cu niște costuri dificil de gestionat.

PNL: Anularea TVA-ului defalcat, eliminarea supra-accizei la combustibil și a supra-impozitării contractelor part time sunt puncte pozitive. Creșterea contribuției la Pilonul II de pensii de la 3,7% la 6%, într-o primă fază, este și asta o bună idee. Dar fără să se ajungă la o scădere radicală a pensiei publice.

USR-PLUS: Anumite idei care ar putea fi materializate: desființarea pensiilor speciale, concentrarea investițiilor în infrastructură, introducerea regulii utilizării împrumuturilor publice numai pentru investiții productive, prioritizarea investițiilor publice în zonele slab dezvoltate astfel încât să permită intrarea mai rapidă în Zona Euro.

Pe scurt, toate partidele promit investiții, sau aderarea la moneda unică europeană; diferențele dintre ele constând mai degrabă în traseul prin care ajungem la țintă. Ideal ar fi ca acest traseu să fie ales în așa fel încât să fie cel mai puțin dureros pentru societate. Iar pentru asta ar fi suficient ca orgoliile de partid să fie lăsate deoparte, iar decidenții să ia de la fiecare jucător politic cele mai bune propuneri și să le armonizeze cu propriile strategii.

Zebra

Amicalment
vôtre,
**Mihaela
Dedeoglu.**

Du lundi au
vendredi,
de 10h à 13h.

DÉCOUVREZ la qualité du café obtenu par créativité!

Profitez d'un café parfait, préparé avec la machine NESCAFÉ® Dolce Gusto® DROP. Le design inspiré par une goutte de café, la technologie moderne et la pression jusqu'à 15 bars vous offrent une expérience excellente!

De nos audacieux cafés espresso aux chocolats chauds qui cajolent vos sens, sans oublier les cafés latte macchiato qui chaque fois impressionnent avec leurs trois couches, les boissons Nescafé® Dolce Gusto® sont conçues de telle sorte que chaque goutte inspire qualité et style. Visitez et commandez sur www.dolce-gusto.ro!

Les volcans de boue de la région de Buzău sont des formations géologiques créées par du gaz naturel qui naît à plus de 3000 mètres de profondeur. À travers un sol argileux, ce gaz pousse l'eau de la nappe phréatique jusqu'à la surface. Au contact de l'air, une boue froide surgit, formant des petits volcans. En Europe, le phénomène est rare, et apparaît surtout au fond des mers.

En Roumanie, les volcans de boue sont protégés. Ils s'étendent sur environ 30 hectares comprenant quatre zones : La Fierbători, Pâclele Mari – où cette photo par drone a été prise –, Pâclele Mici et Beciu.

Photo par drone : Andrei Creangă

Situați în județul Buzău (sud-estul României), Vulcanii Noroioși reprezintă niște formațiuni create de gaze naturale ce provin de la peste 3.000 de metri adâncime. Gazele trec printr-un sol argilos și împing la suprafață apa din pânza freatică. La contactul cu aerul, nămolul astfel produs se usucă, formând niște structuri asemănătoare unor vulcani de mici dimensiuni. În Europa, fenomenul este rar și apare, mai degrabă, pe fundul mărilor.

În România, Vulcanii Noroioși sunt o arie protejată care se întinde pe 30 de hectare și cuprinde patru zone: La Fierbători, Pâclele Mari – unde a fost făcută și poza de față, cu ajutorul unei drone –, Pâclele Mici și Beciu.

Fotografie din dronă: Andrei Creangă

D'après l'organisation Eco-Civica, les fameux nénuphars du parc Circului de Bucarest sont en danger. La construction d'un bâtiment à l'intersection Lacul Tei-Barbu Văcărescu aurait détruit plusieurs sources souterraines du lac, provoquant son assèchement. Les agents de la Direction des parcs et des jardins de la capitale ont même dû le remplir après une baisse de presque un mètre du niveau d'eau.

Les nénuphars du parc Circului, dont les fleurs sont de magnifiques lotus égyptiens, sont des feuilles flottantes qui protègent l'eau des rayons du soleil et préviennent ainsi la prolifération des algues. Ils absorbent les nutriments qui serviraient à alimenter les algues et aident ainsi à maintenir l'eau propre et claire.

Photo par drone (prise il y a un an) :
Andrei Creangă

Conform organizației Eco-Civica, celebrii nuferi din parcul Circului, din București, au început să se usuce după ce mai multe izvoare subterane ar fi secat în urma lucrărilor pentru construirea unui bloc, la intersecția străzilor Lacul Tei cu Barbu Văcărescu. Agenții de la Administrația pentru lacuri, parcuri și agrement din București au fost nevoiți să umple din nou lacul, după ce au constatat o scădere de un metru a nivelului apei.

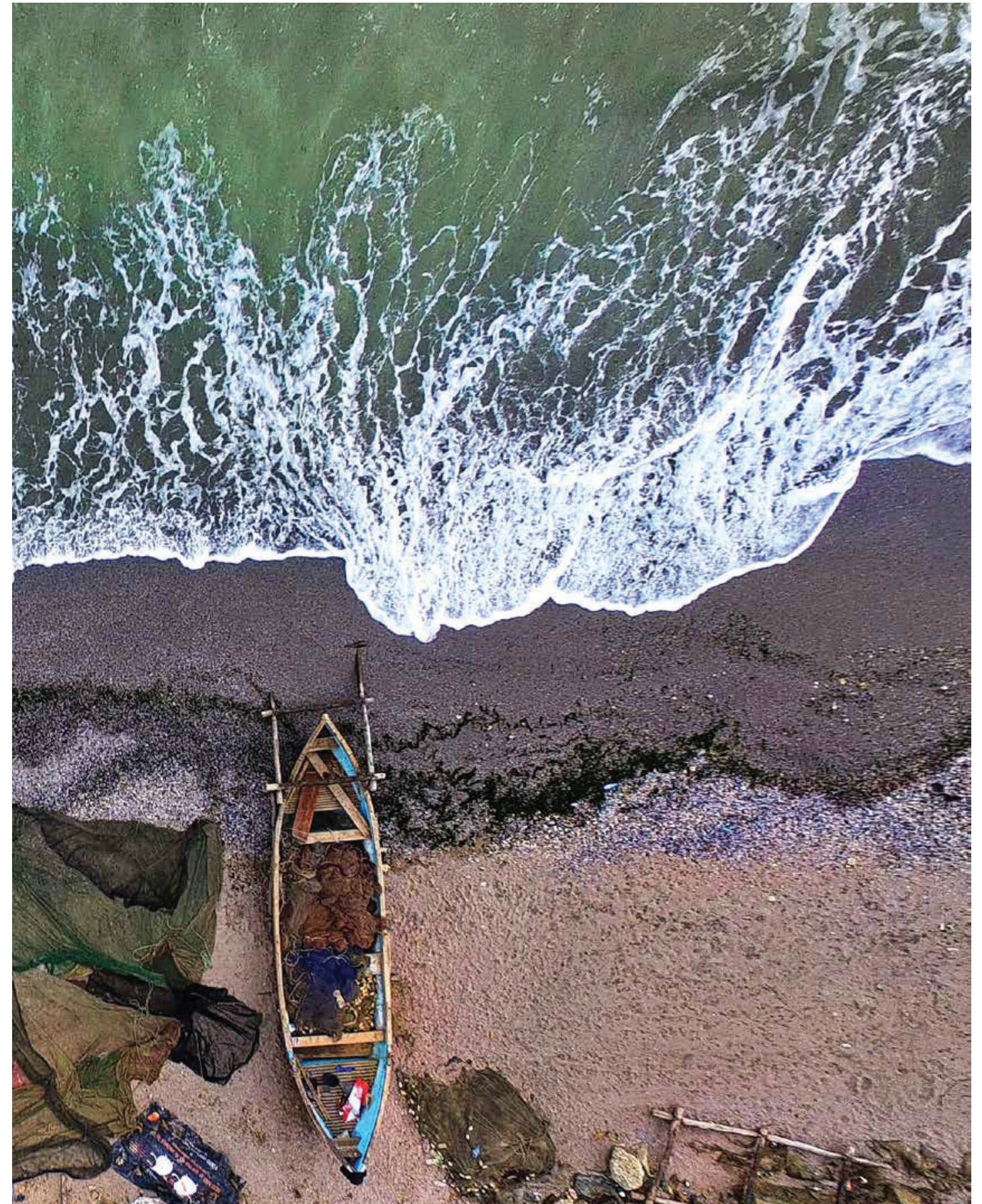
Celebrii pentru magnificele flori de lotus egiptean, nuferii din parcul Circului sunt niște frunze plutitoare care protejează oglinda lacului de razele soarelui, prevenind proliferarea algelor. Ei au însușirea de a absorbi nutrienții cu care s-ar hrăni algele, ajutând astfel la menținerea unei ape curate și limpeză.

Fotografie din dronă, datând de acum un an:
Andrei Creangă

**Le long de la plage de Costinești,
département de Constanța.**
Photo par drone : Andrei Creangă

De-a lungul plajei din Costinești,
în județul Constanța.
Fotografie din dronă: Andrei Creangă

Achetez une photo
de notre revue...

- Tirage exclusif.

- Format standard (50 cm / 60 cm) ou
plus grand suivant les caractéristiques
de l'image (portrait, panoramique).

- Avec ou sans support. *

Acheter une photo est aussi une action en faveur de notre média. Vous participez à l'objectif principal des journalistes et photographes de *Regard* : faire un travail d'information rigoureux et éclairant, ouvert à toutes les réalités.

Contactez-nous (laurent@regard.ro), nous vous informerons des détails de l'achat et vous enverrons la photo où vous le souhaitez.

Cumpărarea unei fotografii publicate constituie și o acțiunea de susținere a revistei noastre.

În felul acesta, veți participa la atingerea principalului obiectiv al jurnaliștilor și fotografilor din redacția *Regard*: realizarea unei informări riguroase și clarificatoare, deschisă tuturor aspectelor realității.

Este de-ajuns să ne contactați pe e-mail (laurent@regard.ro), și vă vom furniza toate amănunțele necesare pentru a cumpăra fotografia respectivă, pe care vă vom trimite-o la adresa indicată.

Cumpărați o poza
din revista noastră...

- Tiraj exclusiv.

- Format standard (50 cm pe 60 cm) sau
mai mare în funcție de caracteristicile
imaginii (portret, panoramică).

- Cu sau fără suport. *

Laurent Couderc, Rédacteur en chef / Redactor șef

* Quelques informations sur le support :

- Mousse synthétique blanche, légère et solide, de 5 mm de largeur.
- La photo est éditée sur un papier photographique de haute qualité.
- Des adhésifs intégrés à l'arrière du support permettent de coller directement la photo au mur.
- L'image et son support sont élégamment emballés et protégés dans une grande serviette couleur crème avec une attache en ruban noir.

* Informații referitoare la suport:

- Spumă sintetică de culoare albă, ușoară și solidă, de 5 mm lățime.
- Fotografia este editată pe hârtie fotografică de înaltă calitate.
- Adezivi integrați pe spatele suportului permit lipirea fotografiei direct pe perete.
- Imaginea și suportul acestora sunt ambalate și protejate într-o mapă mare, de culoare crem, și cu un mâner din panglică neagră.

Rédacteur en chef

Redactor șef
Laurent Couderc

Secrétaire générale

Secretar general
Jacqueline Laye

Ont participé à la rédaction
de ce numéro

*Au participat la redactarea
acestui număr*

Mihai Barbu
Carmen Constantin
Marine Leduc
Matei Martin
Sylvain Moreau
Dan Popa
Benjamin Ribout
Mihaela Rodina
Isabelle Wesselingh

Maquette

Machetare
Q-T-RAZ

Agences, photos et illustrations

Fotografii și ilustrații

Mihai Barbu
Georgian Constantin
Andrei Creangă
Marine Leduc
Sylvain Moreau

Imprimerie

Tipografia
Imprimeria Arta Grafică

Web Master

Krali Media Interactive

ABONNEMENT / ABONAMENT

Envoi en recommandé

Trimitere recomandată

Abonnement pour 12 mois (4 numéros) :

Abonament pentru 12 luni (4 numere) :

150 Ron en Roumanie
150 Ron în România

50 Euros à l'étranger
50 Euro în strainatate

Abonnement pour 24 mois (8 numéros) :

Abonament pentru 24 luni (8 numere) :

300 Ron en Roumanie
300 Ron în România

100 Euros à l'étranger
100 Euro în strainatate

Pour l'abonnement numérique : www.regard.ro,
rubrique Abonnement
*Pentru abonamentul digital : www.regard.ro,
rubrica Abonnement*

Contact : laurent@regard.ro

REGARD remercie ses partenaires

REGARD mulțumește partenerilor săi

regard.ro/son-image/